

Тодобиг
Андрія Тави
з Кеукобеу

***РОДОВІД АНДРІЯ БАЧІ
З КЕЧКОВЕЦЬ***

***RODOKMEŇ ANDREJA BAČU
Z KEČKOVIEC***

Пряшів – 2006 - Prešov

РОДОВІД АНДРІЯ БАЧІ З КЕЧКОВЕЦЬ

Уклали: Юрій та Іван Бача

Фото з родинного архіву

Видавництво: IMPRESSO s. r. o . Prešov

RODOKMEŇ ANDREJA BAČU Z KEČKOVIEC

Usporiadali: Juraj a Ivan Bača

Foto z rodinného archívu

Obálka: Peter Kocák, akad. maliar

Vydavateľstvo: IMPRESSO s. r. o . Prešov

ISBN 80 - 968557 - 9 - 4

Родину Андрія Бачового – мого нанашка – знаю дуже давно і дуже добрі. По-перше тому, же нанашко были кантор, то я роками скоро каждую неділю їх виділ і чул в церкві. По-друге, ми мали склеп і корчму, де нанашко час од часу заходили, (не тямлю, жебы даколи пили), а як на громаді виступили, то говорили мудро, інтересно было їх послухати. Окрім того нанашко, як і мій дідо, знали “бачувати”– лічити такы хвороты, які жаден доктор не знал вилічити. Тому родину нанашка знало не лем ціле село, але й широка околиця.

Пізніше тота родина мене заінтересувала тим, же, (окрім нашої родини), она, як перша родина в селі, почала посилати дітей до школы. Перший пішов до Пряшова Юрко, за нам Осиф, а за ними вишиткы дальши діти. Я стежил за тими дітьми, бо они ся добрі вчили, успішно закінчували школы та поступували все выше та выше. Аж трое дітей з той родини закінчили высокы школы; вишиткы трое учили на високих школах і дотягли – двоє з них – на доцентів, а третій з них – Юрко – на професора університету. Такого не было не лем в нашім селі, але ані в широкій околиці! А дальші четверо дітей закінчили повні середні спеціальні школы.

Правда, й вытерпіла тота родина немало за свої позиції в житті, зокрема за Юркову принципову позицію, за яку двадцять років терпіла не лем Юркова родина, але й ціла велика Бачова родина. Його браття і сестры, але й його жена Люба, мали великы проблеми на роботі, його хлопців не приймали до шкіль, хоч вчилися вони доже добрі., але вони – ціла родина – тото вишито вытерпіли й пережили – чесно, по-людськы. Про тоту родину ніхто не може кривого слова повісти, она і в селі, і в околиці є прикладом порядності і чесного життя.

Тота родина доказала, же хто має добре виховання з дому, од власних родичів, того не змінить і не зломить ані політика, ані тяжке життя.

Тому я дуже радий, же праві тота Бачова родина выдас до сторіччя од народження свого няня книжку про їх Бачівський рід. – І таке іші ніхто ні в селі, ні в околиці не зробил! – Най буде записано холем дашто з того, што тота родина пережила! Най то буде на пам’ятку поколінням їх роду та й іншим добрим людям.

*Інж. Михал Бача
(82 річний, перший інжсинер-економ
в Кечківцях та в о. Свидник)*

**В році 2006 минає сто років од народження
нашого няня, діда та прадіда
Андрія Бачі з Кечковець
(26. 3. 1906 – 26. 10. 1957)**

Андрей Бача

На жаль, їх уже майже 49 років не є між нами.

Проте ми – їх потомки – пам’ятаємо на них.

Вони, разом “зо своїом женом Ильом” – з нашою мамою, бабою та прабабою Геленою Бачовою (з роду Гуменникових-Яцкових) нас так виховали, же ми ніколи не забудемо про них. На знак того, як і на заховання пам’ятки про наш

БАЧІВСЬКИЙ РІД,

який – хвала Богу! – розростається широко й далеко – видаємо оту книжечку, аби ми знали про них, пам’ятали на них та по мірі сил гідно несли далі їх ім’я, збагачували тот рід та примножували добре слово про нього.

Ця книжечка – пошана нашим предкам

але й прилюдний обов’язок

жити й працювати так скромно, чесно й сумлінно,

як жили й працювали вони.

Для видання тої книжечки ми позбирали все, що вдалося знайти вдома та в архівах. Помогли нам спогади брата й сестер нашого няня Андрія Бачі – Ваня Бачового, Марії Бачової та Параски Міласової в далекій Америці, з якими ми зустрілися у 1969 році, наші власні спогади та спогади інших членів нашої родини. Отак ми позбирали до купки найважливіші інформації про нашу родину і створили оту книжечку.

Частина Бачового роду – у 1987-му році

В архіві ми знайшли список жителів села Кечківці з 1843-го року. В тому списку є прізвище БАЧА. Знайшли ми й мапу села з 1843-го року, на якій закреслені фундуші (землі) та доми тодішніх Кечковець, а на тій мапі – дім наших предків – накреслено на тому самому фундуші, на якому стоїть і тепер.

Отже рід АНДРІЯ БАЧОВОГО

– наш рід – належить до найстарших родів села Кечківці.

Нашу книжечку ми склали так, аби доступним способом подати якнайбільше інформацій про нашу родину на початок 2006 року та щоб можна було доповнювати до неї дальші інформації про наших потомків як і про роди по другій – не Бачовій – лінії.

Тож цінуймо цю книжечку та доповнюймо її новими іменами, продовжувачами нашого роду! Пам'ятаймо “хто ми і чиї ми діти” та жиймо і працюймо на честь і славу нашого роду і народу.

Список кечковлянів з р. 1843 та 1870

1.	Martinson Jereu.	1/8	1.	Mihaila Mihaly	2/8
2.	Scherkenits Ivan	1/8	2.	Korotkinits Mihaly	2/8
3.	Jenyov Mihaly	1/8	3.	Confederat Sachko	2/8
4.	Francsin Mihaly	1/8	4.	Korotkinits Mihaly	2/8
5.	Mekisov Ivan	1/8	5.	Murin Peter	2/8
6.	Hamza Ivan	1/8	6.	Gouz Maria	2/8
7.	Gouz Jyörgy	1/8	7.	Jenyov Jurko	2/8
8.	Sekenitsi Kacs	1/8	8.	Buben Ivan	2/8
9.	Kalinyak Mihaly	1/8	9.	Serbinits Ivan	2/8
10.	Trovalyik Onas	1/8	10.	Thoma Hric	2/8
11.	Folk Tarios	1/8	11.	Bansa Ivan	2/8
12.	Orenits Vaskily	1/8	12.	Kalyinyak Mihaly	2/8
13.	Bansa Jyörgy	1/8	13.	Orenits Andras	2/8
14.	Racz Jurko	1/8	14.	Gibo Boris	1/8
15.	Mikitanyin Vas.	1/8	15.	Bansa Andras	2/8
16.	Kovacs Andras	2/8	16.	Orenits Vaskily	2/8
17.	Onusov Ivan	1/8	17.	Tajdos Peter	2/8
18.	Kacs Ko Oszif	1/8	18.	Mikushanin Peter	2/8
19.	Flavrellas Peter	1/8	19.	Mihailo Andras	2/8
20.	Hmasov Mihaly	1/8	20.	Jantsich Peter	2/8
21.	Vikokai Oszif	1/8	21.	Mikolajiv Stefan	2/8
22.	Bojkoasz Gyko.	1/8	22.	Bilasz Vaskily	2/8
23.	Mihalyov Vaskil	2/8	23.	Viba Ivan irolodi	2/8
24.	Vaskilkov Mihaly	2/8	24.	Anatol Andras irob.	2/8
25.	Snornyak Ivan	1/8	25.	Wald Libel	2/8
26.	Poneknyik Andras	1/8	26.	Anatol Peter	2/8
27.	Mekitanyin Ivan	1/8	27.	Arxiv Mihaly	2/8
28.	Davel Gyakotno	1/8	28.	Milasz Samoil	2/8
29.	Kanovs Mihaly	1/8	29.	Popernith Boris	2/8
30.	Kovacs Ivan	2/8	30.	Bojkoas Ivan	2/8
31.	Popernyik Mihaly	1/8	31.	Popernith Andras	1/8
32.	Turinyak K. Hric	2/8	32.	Popernith Ivan	2/8
33.	Popernyik Oszif	1/8	33.	Mepuniv Mihaly	2/8
			34.	Popernith Peter	2/8
			35.	Bilasz Mihaly	2/8
			36.	Bravatho Ivan	2/8
			37.	Sacchid Ivan	2/8
			38.	Flavellash Ivan	2/8
			39.	Flavellash Mihaly	2/8
			40.	Popern Ivan	2/8
			41.	Makshanin Mihaly irob.	2/8
			42.	Makshanin Vaskily	2/8
				Oskoon	10 1/8

ПРЕДКИ НАШОГО НЯНЯ АНДРІЯ БАЧІ

Няньо й мама Андрія Бачі “молодшого”, як часто в паперах з 20-х – 30-х років наведено, були Андрій Бача (1855 – 14. 12. 1936) та Анна Джупин з Кечковець (19. 2. 1860 – 24. 3. 1943), а їхніми няньом і мамою були Андрій Бача та Анна Горохонич з Кечковець (з тих Горохоничових, що мали перший дім при вході до села з лівого боку, пізніше – дім На Цапівці, а тепер – дім над Дзизяковими). А найдавнішими відомими нашими предками в Кечківцях були згадувані у списках з 1843 та 1870 року – Vacsá Gyorgy, Vacsá Andras, та Vacsá Ivan тобто: Бача Юрій, Бача Андрій, та Бача Іван. **З них прямим нашим предком був “раб Божий Андрій Бача”,** бо ще на початку 50-х років ХХ-го століття в старому сипанці на головному трагарі (сволоку) було написано:

”ТОТЬ СЫПАНЕЦЪ ДАЛЬ ЗРОБИТИ РАБЪ БОЖЫЙ АНДРЕЙ БАЧА РОКУ БОЖОГО 1849”.

“Тоть сыпанецъ” кілька разів горів та ніколи цілком не згорів, бо був зроблений з дуже грубих кам’яних стін (мурів) а на його повалі була груба верства глини. Отже в тих огнях згорали чи обгорали тільки двері, може вигоріла середина, а цілий сипанецъ не згорів ніколи. Розобрали ми його лише після оновлення дому у 1953 році. (Трагарь з тим написом я відклав для музею, проте хтось його після смерті няня, видно, порізав на дрова.)

*Тета Марія, стриго Ваньо тета Параска
та їх родина*

Наш няньо Андрій Бача мав сестру Марію (*5. 11. 1886), сестру Параску (*5. 5. 1897) та брата Ваня (*10. 8. 1889), які всі троє “пішли до Америки”. Мужом тети Марії був Осиф Бача з Кечковець, а тети Параски – Осиф Мілас з Кухтовець.

Тета Марія мала дев’ять дітей: Сву (муж Antony Nowak, поляк), Анну, Осифа (священик, нежонатий), Марію (муж John Villets, англієць) Юлію (муж Paul Stranahan), Андрія (атомний фізик), Олену (муж Antonio Lombardo, італієць), Петра (жінка Elizabeth, канадська французька), Ірену (муж Johan Seiler, німець). Син Осиф перед Другою світовою війною вчився у Римі, планував приїхати на літо у Кечківці, проте війна перешкодила йому в його плані, він став священиком, повернув у Америку і досяг там посади монсеньйора (єпископа).

Стрико Ваньо був чотири раз жонатий. Перша його жена була Гуменникова, друга Фейкова з Розтік, третя Бачова з Кечковець (всі його жінки померли); четверта була галичанка. Разом з трьома жінками мали 15 дітей: Марію (муж Beny Rakowsky, поляк), Михала (1915), Василя (1917), Андрія (1917), Анну (1919-1927), Осифа (1920), Гелену (1922, муж Herschel), Юрка (1923), Юлію (1924), Маргарету (1927), Анну (1928), Параску (1928), Ольгу (1932, муж Lench), Марію (193..., муж Jozeph Batza-Пайзин з Кечковець) та Пегі (муж Males). Третя Ваньова жінка – Бачова – була з близької родини, то їх діти часто вмирили, зокрема на хвороби серця. Між дідовими дітьми були атомний фізик, працівник “General Motors”, президент місцевого Лемко-Союзу, футбольний менеджер та навіть його внучка – Місс штату Конектикет.

Стрико з жінкою, тета Параска і Марча

Стрико з жінкою, тета Параска з мужем Осифом Міласом

Тета Параска пішла перший раз до Америки 9. 9. 1922 року. Другий раз – 1928 року. (При вступі до Америки не знала “проспелувати” – висловити по буквах – своє ім’я та прізвище, тому її записали як “Pearl Miller” і під таким іменем та прізвищем вона прожила в Америці ціле життя.) В Америці жила в м. Watervliet, працювала у фабриці, в якій роками прасувала сорочки. В неї була лише одна дитина – Марча – (* 17. 2. 1916), була замужем за Bill-ом Petregal-ом та мала двоє дітей: дівча Карол-Анн та хлопця Юрка.

Отже, вдома на газдівстві зостав лише наймолодший син – наш няньо Андрій, бо треба було комусь і на газдівстві робити та діда й бабу до смерті доховати. А родина з Америки помагала, як могла, особливо після війни; посилали поношений одяг по своїх дітях, різні консерви та й час од часу пару талярів.

Андрій Бача старший – був відомим в широкій околиці народним знахарем-цілителем, – по-народному – знав “бачувати” (лікувати невиліковні хвороби). За переказами за ним приходили люди з далекого-далека – десь од Требішова, од Кошиць та Пряшева та й з інших околиць тодішньої Угорщини. Тоді він сідав у присланий віз чи коч і їхав до хворого. Там він затримувався кілька днів – “тільки було треба” – і повертав до дому через пару днів, а то й пізніше.

Стрико Ваньо з частиною дітей

Про його здібності ходили легенди. Наведемо дві з них:

Одного разу приїхав за ним слуга від пана десь дуже здалека. Дідо поїхав у кочі і зупинилися вони в корчмі в Гіральтівцях. Тут його слуга частував палінкою та розпитував як він буде лікувати того хворого. Коли слугові здалося, же він уже знає все, як треба вилікувати хворого, залишив діда дрімати у корчмі, а сам з мішками дідового зілля поїхав. Корчмар, який все слухав і чув, розбудив діда та й каже йому, же слуга од'їхав. Тоді дідо питає: “А буде уж на Хмельовській Гірці?” Корчмар відповідає:

– “Ні, так далеко він ще не буде”. – “Тоді добре”, – каже дідо, – “він поверне! А ви налейте мені ще, як він поверне, він радо заплатить”. Коли слуга наближався до Хмельовської Гірки, на нього найшов страх, же як він буде лікувати хворого, то хвороба перейде на нього. І він передумав, повернув по діда, заплатив дідові утрати і повіз діда до хворого.

Стрикові дівки

Стрикові сини

пляшку палінки, прийшов перед коні, ударив пляшкою до дишля, пляшка розбилася, хлоп упав зо стріхи, дідо сів у віз і поїхав далі...

Подібних переказів-легенд та правд про діда, про те, як він знав лікувати – “бачувати”, “баяти”, “одробляти” – ходило в широкій околиці десятки. Дідо знав “заставити коні”, “заставити гада” (і тримати його нерухомим допоки сонце зайде), знав лічити людей і звірят, знав “одробляти” в різних любовних справах та чарах. (За порадами до діда

Друга легенда: У містечку Зборів хлопці покривали стріху на домі і один з них розказував про те, же він знає зупинити коней у дорозі. Його колеги не дуже вірили таким словам, тоді він каже: “Ось там іде віз, а я його заставлю”. Він щось повів чи зробив і коні у возі застали.

А то був якраз віз нашого діда. Дідо посмотрів по сторонах, увидів хлопців на стрісі та й каже до них: “Пусть мі коні!” І другий раз: “Пусть мі коні!” І третій раз: “Пусть мі коні!” А той шепче до хлопців: “Чуєте, уж ня просить”... Дідо зійшов з воза, пішов у корчму, купив

Стрико з жінкою

кілька разів зверталися, наприклад, люди з села Проч, що біля Пряшева. Саме там жили “плани люди” і тому там було багато ворожінь та чарувань, зокрема любовного характеру, які дідо ходили лікувати.)

Цю високо специфічну та занадто поважану серед населення професію проводили (хоча в меншій мірі) також наш няньо – Андрій Бача молодший.

Стрико, тети і Юрко

Отже, внаслідок такої незвичної професії діда, його сім'я жила трохи краще ніж інші селянські родини. За переказами старих селян, саме в діда були перші залізні вила та перша пила в селі. А в старому сипанці були ще в роках перед другою світовою війною різні красиві, проте не місцевого походження подарункові речі, – шкіряні сумки, горшки-дзбани, кошики, різні чуги, гуні, же при потребі з них можна було обладнати музейний куток. Ходячи по світі, дідо навчився читати й писати. У Свиднику є катастральна мапа Кечковець з 1902 року, на якій рукою інженерів було виведено прізвища трьох найстарших та найповажніших селян, які мали трьома хрестиками ствердити правильність мапи. Так ось на тій мапі є два рази по три хрестики замість підпису Кофендерака та Паловчака, а прізвище діда траслявою дідовою рукою перекреслене і тою ж рукою написано:

Бача Андрій

В селі та в околиці діда поважали як розумного та такого, що знає світ. Дідо доживали віку спокійним, врівноваженим. Пригадую, на шиї в них весь час була чорна хустка, кінці якої під шиєю були стиснуті жовтою обручкою, подібною до персня. Часто, коли я був зовсім малим, вони клали ногу через ногу, я ставав обома ногами на їхню ногу і вони колисали мене. Або саджали мене на коліна і знову колисали. Померли вони перед Різдом 1936 року. Пригадую, няньо були у млині молоти зерно (бо сподівалися смерті діда), мама були пороти пір'я в Квасканиних. Дідо спокійно лежали в постелі, а ми – діти, гралися в кімнаті. Коли дідо померли, ми побігли до мами повісти їм новину..., потім дідо Анцин – сусід – прийшли поголити діда...

Наш няньо – Андрій Бача

(26. 3. 1906 – 26. 10. 1957)

та його жена Гелена Бачова з роду Гуменик

(18. 3. 1909 – 1. 4. 1999)

Од свого няня Андрія Бачі “старшого” **наш няньо Андрій Бача** “молодший” з дитинства набирався розуму та вчився розумітися на лікувальних рослинах, хоч треба знати, же знахарі не любили передавати комусь іншому свої знання допоки самі могли ходити лікувати бо тоді лікування знахаря “тратило силу”. Це твердження охороняло знахарів од тих, які хотіли дізнатися про їх чари.

Про “лікарську” практику нашого няня можемо навести кілька прикладів.

Приходжу одного разу з Пряшева додому і на вікні знаходжу листа. Звідуюся мами – що то за лист? Мама радить почитати, я відкриваю і читаю про те, як якийсь селянин села Бокша біля Стропкова дякує няньові завилікування його доньки. А мама розповідає, же приїхали за няньом з Бокши, бо там “зошаліла” якась дівка. Вона знайшла на дворі паперових п’ять крон, похвалилася мамі, мама наказала викинути той папірець, бо то, мовляв, може бути поворожено-пороблено. Дівка відкинула папірець, проте кількома днями пізніше вона знову знайшла подібний (чи той самий); він був мокрим, бо йшов дощ, вона поклала його висушити. Коли він висох, вона понюхала його, він приємно пахнув, – і дівка тут же захворіла – “зошаліла”. Лікарі не могли допомогти..., то няньо тої дівки приїхав за нашим няньом. Няньо не хотіли їхати, бо тоді за такими стежили і карали за шарлатанство.

Та газда упросив няня, няньо поїхали, десь два дні курили та купали ту дівку в різних зіллях-травах – мама розказували про неймовірні пригоди підчас лікування, як та дівка верещала та проганяла няня геть з дому, – та коли няньо вертали додому, дали домашнім зілля, аби вони докінчили процес лікування та просили їх написати, як закінчилося лікування. Так от отой лист був саме про те, як вони свою дівку зіллям нашого няня лікували івилікували... і дякували йому за те.

Інший випадок буз з родиною учителя Миколи Джунди (з Лукова), дружиною якого була наша сусідка з дому Михалкових (Квасканиних).

Родині Джундових, учителю с. Гунківці, народилася дитина, проте не росла, “не приберала на вазі” і учитель попросив няня допомогти. Няньо не хотіли їхати у Гунківці, бо підчас лікування треба було десь трохи відрити стіни в шкільній квартирі, позакладати туди якісь куски якогось дерева, тому няньо радили учителю попроситися в іншу школу і проблема, мовляв, сама вирішиться, Та Джунда не хотів переходити в іншу школу; в Гунківцях їм подобалося, учитель гарантував няньові безпеку, мовляв, школа на краю села, вони позамикають двері і ніхто нічого не буде знати, тоді няньо погодилися, поїхали..., допомогли..., дитинка почала нормально рости.

Весілля няня й мамі – 10 .8. 1925. Зліва – дружба Осиф Бача, в другому ряді крайній зліва мамин брат Осиф, крайній справа – Митро Калиняк “кантор”, зліва од нього старий Фецьо Гайдош (жив 116 років).

І ще один випадок :

В сусідньому селі Розтоки в один літній день пастух пригнав корови з поля додому, газдиня пішла доїти корови і помітила, же одна корова спухнута.

Газди порозуміли – корову вкусив гад; треба бігти до Кечковець, там живе “бача”, який знає допомогти в такій справі; інакше корова загине. Поки газда зібрався в дорогу,

поки добіг до нас, поки няньо вибралися і дійшли з газдою до Розтік, корова вже була надута як бочка. Лежала, не хотіла ні пити, ні жерти.

А в домі того газди були словацькі солдати, (які стерегли границю чи мали боротися проти бандерівців), які посміхалися над такими забобонними практиками “неграмотних русинів”. Тоді няньо покликали їх у стайню, показали їм корову, відіслали їх у хату, “поворожили”, тобто зробили чи сказали, що треба було зробити чи сказати, вернули у хату, трохи посиділи – газди почали пригощати його чим могли – а через якийсь час всі пішли у стайню. Корова стояла на власних ногах, їй принесли теплої води – вона почала пити, принесли їй трохи свіжої трави – вона почала жерти; газди раділи, няньо задоволено посміхалися над солдатами, а ті – від здивування – не знали що й казати..

Подібні випадки лікування траплялися в нашому селі чи в околиці досить часто.

Няньо кожного року збирали в призначений час різне зілля, сушили його, сортували й пакували у газетний папір, писали на таких пакунках яке там зілля і від чого воно, відкладали такі пакунки у старому сипанці на полицю, а в разі потреби брали з того зілля та йшли лікувати. Крім того, кожного року няньо писали листи до знайомих у сусідніх селах, аби вони в такому то часі на такому то місці в їхньому хотарі найшли та назбирали таке-то й таке зілля, засушили його на повалі (на горищі, не на сонці), “а як буде сльота або котрусь неділю я прийду собі по зілля та порухуюся з вами” – писали няньо. А тоді справді в дощову погоду чи в неділю вони йшли у сусідні села, звідки приносили сушене зілля.

Часто, коли ми з няньом повертали на возі з Верлиха додому, няньо казали мені помаленьку гнати віз, а вони йшли горі потоком і збирали різне зілля, зокрема так зване “грубе жілля”. Часто ходили у різні місця хотаря, звідки теж приносили різне зілля. ...Воду для лікувальних процедур треба було брати з тих місць, де сходилися “дві води” (наприклад, в Кечківцях проти нашого дому, там, де сходився потік Мостівка з потічком Свинець). Певні речі потрібно було виконувати рівно о півночі, мотузку для таких потреб треба було зсувати “на другий бік”, тобто навпаки, ніж сукали нормально. Єдине, що няньо купували в аптеках для лікування, було “чортове лайно” (сильно ароматна смоляниста темна матерія, кусочки з якої хворий носив прив’язані на мотузці під плечем (або на шиї) протягом кількох тижнів. Чортове лайно вживалося також в іншій формі при різних хворобах. Цікаво, же аптекарі в Бардієві знали цей лік саме під такою назвою).

Серед різних няньових книжечок-записників, різних квитанцій, записів про позичання грошей, про купування різних матеріалів на дім та різних інших документів

(найстарший з 1928 року, останній – лист Осифові – з 14. 10. 1957 року, т. є. 12 днів перед смертю), які пережили навіть Другу світову війну і існують до сьогодні, є й записи кількох заклиналих текстів та лікувальних поступів, наприклад і такі:

– “Слухай ти враже шумний лукавий проклятий, я тебе тепер на самий перед сплачам, я тобі ту свою одяжку давам, я тебе ту заставлям, я тебе ту заклинаю, я тебе ту печатаю, жеби ти не мал власті ані моци тади веце ходити ани в тім домі жадну шкоду робити ани (на) здравлю ани на худобі. Ит (ідь), маш горі-долов драгу а тот дім жеби такий был чистий як кришталь чистий за 10 р(оків). (три рази плю(нути)...”

Фото, на якому діти стоять по зросту, ми називали “драбинка”. На першій – Ганча, Ваніко, Михал, Терча Бачові. На другій – Осиф готує драбинку. Стоять Юрко, Габіка та Владко Шеніткові. На третій – драбинка готова: Славо і Петрик Бача, Аленка Бача, Петрик і Андрійка Жак, Іванко Бача, Владко Жак та Тарасик Бача. На четвертій на “коні” (Йосифові) сидят Іван та Михал, спереду стоїть Ганча.

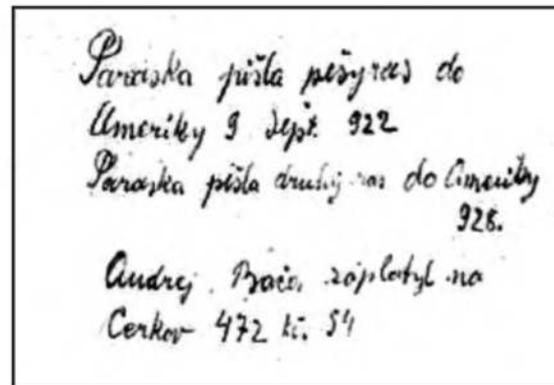
– “Слухай торофійам, я єм годний слуга Божий, пришігам тя, цітую тя, жеби ти шя в тім окамжіню випакувал і випрятал, жеби ти не мал власті ані моци

тади веце ходити, в тім домі жадну шкоду робити ани на здравлю ани на худобі а тот дім жеби такий был чистий як кришталь чистий за 10 р(оків).. (три рази плю(нути)..."

– “Печатаю тя Богом о(тцом), Б(огом) син(ом), Б(огом) Д(ухом) свя(тим) і зо всіма Ангелами Божііма в імня о(тця) і с(ина) і свят(ого) Духа аминь.”

– “Слухай ти гаде німый, лукавий, проклятий, чи єсь гад, чи єсь гадиця, чи суть гадята, чи єсь чорный, чи єсь білый, чи єсь жолтый, чи єсь рябий, чи єсь куртый, чи єсь довгый, ій так шя не маш той худобы імити як во мішяці і во слонку гніздо увити...”

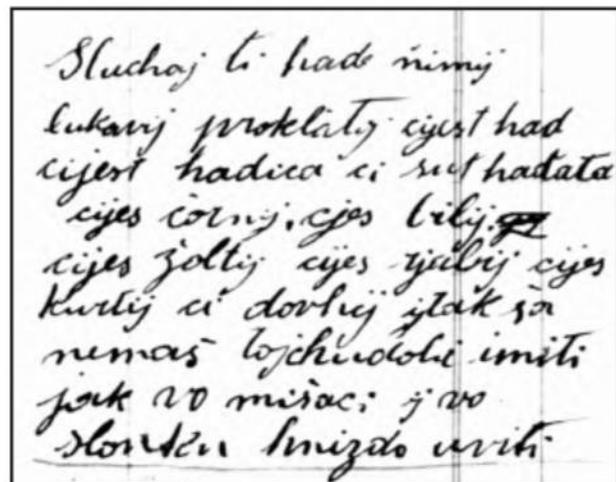
“... Мал 9 братів, мал од дев'я-того до осмого, жеби не было ані єдного, од 8-го до 7-го, од 7-го до 6-го, од 6-го до 5-го, од 5-го до 4-го, од 4-го до 3-го, од 3-го до 2-го, од 2-го до 1-го, од єдного до ничого жебы не было ані єдного (три рази плюнути)...”

Paraska prišla podyt' do
Ameriky 9 Sept. 922
Paraska prišla d'ubij' do Ameriky
928.
Andrej. Praci. zaplatyl na
Cerkov 472 k. 54

– “Коли преблагославена панна Марія до Єрусалиму їхала зо своїм сыночком на своїм ослятку-быдлятку так оно під ньом хпало ій ножку попсувало ій так оно стало ій ножку долубічка (?) посклало ій дале поїхало ій на свої кості не банувало ій ты жебы на свої кості не банувал (ій = і).”

– “Куски, клотічка сама грубийший конець гори, осика сама, до свербогуза ставка, ту тому кришталь ставка лайно ч... (чортове) а 1 гелер, перше покурити, потім закладати в хижі а стайні, потім кропити, на угли 3 стрч... (стручки) честку і 3 бильки жіля, еден кусок до двора і шмарити преч, курити сухе грубе (жілля) і лайно ч... (чортове). Лем за сонцьом ... (як зайде сонце).” (Текст в дужках – мій. Ю. Б.)

Sluchaj ti hade nimij
lukavij prokletij sijest had
sijest hadica ci sut hadata
sijes čornij, sijes bilij
sijes žoltij sijes rybij sijes
kurtij ci dovbij jtak za
nemas lojchudobi imiti
jok av mišac: j av
slonku gnizdo uviti

Отже няньо не тільки засвоїли грамоту – навчилися читати й писати – і то на солідному рівні – і азбуку, і церковнослов'янський шрифт, і латинку, але почали й канторити, тобто оволоділи церковною грамотою та були дяком у церкві. Перед няньом кантором в Кечківцях з 19-го сторіччя був Михал Калиняк-Дзяк (від польського “Dziak” – “дяк”), після нього – напевно син – Митро Калиняк. Няньо ходив вечорами на фару до священика і тут оволодівав тою нелегкою грамотою. (І про це залишилося кілька записів.)

Отщеть: На великань
 Повесерін, по 33. мамин
 Замтайно ест Яко... Котлець
 Матерь Бога нашего. (Герей)
 Премудрость, микъ, Честиница,
 Герей Слава Твоя иже микъ
 Слава Отцу и Сыну.

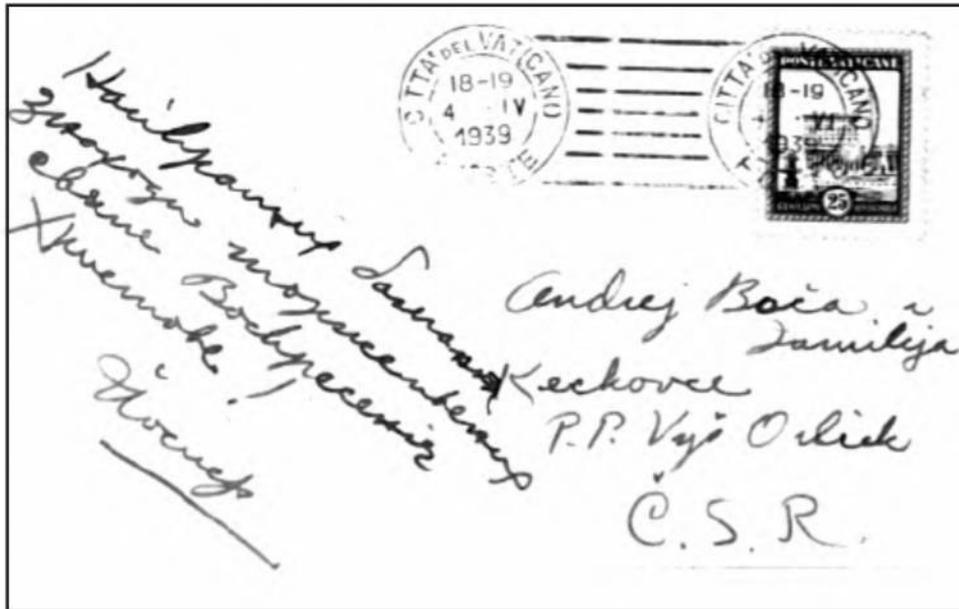
Поступово няньо оволоділи тою грамотою на солідному рівні. Це проявилось в тому, же на великі свята священик частіше призначав (чи вибирав) кантором саме нашого няня, або брав обох канторів. А в інші свята вони канторили, як правило, раз – один, раз – другий.

Пригадую, як няньо в неділю та у свято вчасно приготувалися до церкви, брали Церковний Устав – розпорядок церковних відправ на конкретні свята в році – знаходили в ньому відповідні вказівки, що саме треба коли співати, і перед тим, як відійти до церкви, наспівували складніші частини відправи на дане Свято. (Саме від них я навчився багато церковних співів.) Як кантор няньо передплачували та купували церковні календарі, але й різні інші книжки та газети та навіть дописували у газети. Пригадую, же до війни в нас в родині була, крім церковних календарів, Катехизиса та інших книжок також ілюстрована книга “Велике зеркало” та словацька “Slovenské ľudové rozprávky” від Добшинського.

Ще пару слів про нянів “архів”:

Пам’ятаю, а “архів” це десятки разів підтверджує, же наш няньо були дуже акуратною, порядною людиною і свої знання та вміння читати, писати, рахувати та свій культурний рівень занадто активно використовували. Багато вони навчилися-наслушалися від учителів та священиків, яких возили на різні панські заботи.

Наше льське ля зове
 позрицька гора (спалений потиць)
 нр. нашого льса 137/2.
 Чотирма и 800 шель,
 Замь планена 22. III. 1939
 11 кр. 30 ф.
 нр. конта 31.

Obecnu kasu prebral
 6. III. 1947
 sumu Kčs. 5423.45h.
 18. III. 1947 post. ísek. 19234 —
 zjadu 24657.15h
 do Banky 24. III. 47 22000
 zrest. Kčs. = 2657.15h
 17. IX. 47. Povinnosť vmieta
 v Bratislave Fond Andely 13.500
 píštelov Bratislava
 8. XII. Vybrat. z Banky 1000

1947
 Obečný výdavok:
 Medica, Slovenska 205 116
 12. V. 47
 predsedovi fiera zregutami 200
 predsedníctvo Sloam porovník
 28. V. 47 Bratislava 225
~~15. VII. 47 same vyplodit~~
 zotarovci 2000.
 25. VII. Medica Slovenska Far. Bratislava 12
 25. VII. Fibra Spasit Bratislava 71
 25. VIII. Far Roman Notarsky vojovnik
 Tajov. p. Kanka Bratislava 50
 10. X. 47 Urad. predsedníctvo Sloam porovník
 Sb. nasadeni a Uradny vestnik
 Bratislava 1146
 22. IX. 47 Fibra Spasit Bratislava 52
 25. IX. Robniska banka Svickiti 12.000
 1. X. Píšťovna "Slovan" inazov. na hasiar Bratislava 237
 8. X. 47 Predsedníctvo Sloam porovník Bratislava 780
 9. XII. Oroniori 2000

Výdavok na funkciu	1947-1948
za zoteleni do zdravého stávia	908 Kčs.
Funkcia	520
codome a iný vydatky	1100
Sladne običnosti	687.
vymiere o mjet. moment	10
3kg masla 20 jajec, masť.	
jem mu porolal	220
za oktobra	700
Hancá mudala	200
Ket chodil na skusten	360
postom	250
22. X. d. balika	11
3. XI. kotore	1100
10. I. 1948. kotore	650
od balika	16
11. I. 48. - - -	16
12. II. kotore 25. II. 48. kotore	150
26. II. - - -	100

Зразки няньової кореспонденції.

За неповний рік – до 10 тисяч крон..!

Від 7 квітня 1936 року няньо були прийняті у члени “Литургичной Акції гр. кат. Епархії пряшевской”, про що свідчить легітимація, підписана “епарх. управителем Литургичной Акції” відомим священиком Михайлом Сабадешем. Не дивує потім, же існує квитанція на 30 крон “Іздательству “Книги Благовістника” Пряшів” від 4. 10. 1948 за Календар на 1949 рік. (До сьогодні збереглася книжечка “Чин тайны супружества,” (та всіх інших тайн), видана у Жовкві (в Україні) з 20-х років минулого століття та велика книга “Новый завіт” з 1896 року, видана в Америці. Крім того няньо мали свій “Ізборник великий” (здається, з 1911 чи 1913 року) та свій “Псалтырь”.)

Мама й няньо – монтаж з двох фото

Наш няньо як перший у селі від самого початку – від 1. 10. 1948 року подали заяву на “nemocenské poistenie” хліборобів – про це пам’ятаю та про це теж свідчить збережена квитанція.

Існує цілий ряд документів про контингенти на різні продукти за різні роки та про їх сплачування.

Від 30. 11. 1949 року існують квитанції про те, що няньо були змушені здати у „Družstvo pre hospodárenie poľnohospodárskymi výrobkami, Bratislava, filiálka vo Svidníku“ 54 кг. пшениці за 210,60 Kčs, 54 кг. жита за 191,70, 54 кг. ячменю за 152,80, та 38 кг. вівса за 104,80 та ще 1413 кг картоплі, 45 кг. свинини, 416 літрів молока, 260 яєць та ще 0,63 (?) стручковин та 27 кг. сіна, як цього вимагала “Zmluva...” від 27. 2. 1949 року. Згідно інших вимог, няньо здали ще масло, творог та інше. Інша “Zmluva...” від того ж дня наказує нашій родині, скільки й чого повинна посіяти, посадити, скільки корів, свиней та курей годувати, якого врожаю досягти, скільки яєць та інших продуктів “випродувати”, щоб той контингент можна було сповнити, а ще інша розписувала отих 416 літрів молока по 35 літрів на кожен місяць, що давало суму 420 літрів та 260 яєць на окремі квартали року. Інші квитанції доказують, же все те було виконано – і тому, що наші були порядні люди і свої обов’язки завжди-завжди чесно виконували, але й тому, що няньо боялися, щоб мене та інших їхніх дітей не викинули зі школи. Збереглася навіть квитанція з року 1950 про заплачення 58 крон за вимітання комина, але й „Dočasná potvrdenka č. 42“ про те, що „boly podpísaným daňovým vykonávateľom

na rozkaz Daňového úradu vo Svidníku pri zabavení dňa 25. 6. 1947 na vymoženie nedoplatkov 375 Ks zabavené, odňaté a daňovému úradu /pošte, starostovi obce cieľom dopravenia daňovému úradu/ odovzdané tieto veci: 1. Hotové peniaze v sume 375 Ks v úhrnej hodnote 375 - Od toho vplátne 1 Ostatok 374, slovami Tristosedemdesiat štyri...“
Отже, наперекір тому, що няньо й мама працювали від світання до змеркання, що багато позичали грошей від родини та селян, часто не встигали сплачувати немалі суми, які держава вимагала за найрізноманітніші речі. (Існують, наприклад, квитанції на 11, 18, 22 крон на дань за ліс навіть за 1944 та 1945 роки, коли до ліса – таж йшла

Мама з дітьми — наша родина – початок 60-их років

війна! – не можна було навіть ступити, не те, що мати з нього якийсь хосен). Подібних різних квитанцій збереглося значно більше. З того недвозначно видно, що наш няньо був, як то кажуть, готовим фінансистом. Тому й не дивно, що від 1947 року він був касиром сільського національного комітету. З квитанцій цього типу наведемо теж зразок: „Potvrdenka na 60.000.- slovom: šest'desiattisickorún, ktorú som prevzal od Andreja Baču pokladníka MNV Kečkovce zo zálohy poskytnutej stavebným úradom na opravu obecnej cesty. Vysný Orlík 25. 8. 1947 Vedúci OÚNV – нечіткий “панський” підпис та печатка: Obvodný úrad NV – Vyšný Orlík. (Отже, один “уряд” ніби дав селу гроші, а інший – тут же взяв!)

Після того вже й не дивує, що в нас збережені „Kúpno-predajné zmluvy“ на землі, які няньо дістали від діда з 1929 та 1930 років.

Мама з Юрком

Осиф, Михал, Андрій. Мамин няньо – Андрій Гуменик – (*15.4.1864 - +8.8.1926); мама – Гелена (*20.6.1869 – + 4.4.1953). Одна бабина сестра була замужем за Іваном Ванатом у Вишній Писаній (їх син – Осиф Ванат), друга за Гайдошом у Кечківцях (їх сини Михал та Стефан Гайдош). Мамин брат Осиф (*23. 12. 1895 – + 6. 3. 1966). Його жена Анна Гвіздова (*14. 10. 1902 – + 30. 6. 1975). Їх діти: Марія Феценко (*27. 8. 1921 – + 17. 11. 2005), Анна Мілас (*1923 – + 2002), Іван (*26. 5. 1926 – + 9. 10. 1944) загинув від кулі, яка вдарила у їх дім, Гелена Бережна (*3. 12. 1928), Терезія Тешля (*9. 6. 1931), Марія Буковинська (*27. 9. 1934), Осиф (*13. 12. 1937 – + 18. 3. 1988), Михал (*9. 2. 1940), Іван (*13. 1. 1946). Брат Михал (*27: 4: 1911 – +14. 11. 1978). Його жена Анна Феньо (*2. 11. 1919 – +18. 3. 2004) Їх діти: Марія Ліщинська (*1943), Юрко (*1946), Анна Волох (*1948) та Люба Пайкош (*1959). Брат Андрій (*18. 9. 1913 – +29. 3. 2001) Його жена Марія Гайдош (*17. 9. 1926) Їх

Вояком няньо не були (ніби з-за слабшого зору. Пригадую, же вони часто мружили очі). А тому, що дідо часто виїздили з дому а на газдівстві нікому було робити, вони спонукали няня чим скоріше оженитися. Няньо познайомилися з нашою мамою – 16-річною Ільою Яцковою-Гуменик з Кечковець, і вони – няньо – 19-річний, мама – 16-річна – побралися – 10 серпня (августа) 1925 року. А тому, що няньо ще не були вояком, вони мусили писати “жадность о слободу” – просити дозвіл від війська.

Про нашу маму Гелену Гуменик треба знати, же у Канаду поїхали її брат Ваньо (жив у Вініпегу) та сестра Ганя, а дома були брати

Няньо з Юрком – літо 1957р.

діти Андрій (*12. 9. 1952), Гелена Дуля (*6. 1. 1955) та Боженка (*1.11.1957).

А про рівень тодішнього життя у селі можна навести, же перше взуття і перші панчохи – штринфлі – мамі купили тоді, коли вони йшли під вінець! (Пам'ятаю, же баба Яцкова нам дуже часто допомагали, зокрема грудкою масла чи сира, часто позичали нам пару крон.

Через два роки після весілля молодій родині народилася перша дитина. Приблизно через кожні дальші два-три роки – дальша, разом од 1927-го до 1949-го років – десять дітей (диви у Родовід!) Отже, якщо життя няня було нелегким, то життя нашої мами було справді занадто тяжким. Земля в Кечківцях неврожайна, місцевість гориста й кам'яниста, то доробитися до якогось врожаю вимагало справді надлюдських зусиль. Всюди встигнути і все вчасно зробити при немалій купці дітей, при вічному нестатку грошей та обмеженому достатку продуктів для їжі, з яких найліпше – масло, творог, яйця – треба було продати, аби була корунка на найпотрібніше – таке життя нині навіть представити собі тяжко.

Подібно до мами й няньо були дуже працюючі, старалися як і де лише могли все зробити як найліпше та забезпечити все необхідне для сім'ї. Зимою, як правило, роками ходили у ліс і возили буки та явори у далекий Бардіїв. Зранку до вечора – у лісі, потім годинку-дві щось перекусити, переодягтися у сухе, покормити коней, щось підправити

на санях чи на кінській збруї і – на ніч – у дорогу. Вранці – здати жидові товар, подбати, аби той не окрадав, і повернути під вечір додому. А на другий день – те саме. Аби не дати себе окрадати, няньо навчилися “кубикувати” дерево – вирахувати обсяг дерева в кубічних мірах, записували на папірець вирахувану вартість, а коли купець міряв по-своєму, няньо показували йому ними наміряне і не дозволяли окрадати себе. (Пізніше няньо навіть купили собі книжечку “калькулачку” – “Kubické tabuľky“.)

Мама і няньо на Мариній свальбі

Сталося з няньом і таке:

Коли вони трохи заробили (підчас Словацької держави), зайшли одного разу – з бато-гом у руці – у Бардієві в магазин одягу і попросили показати їм “панський” костюм. Власник

Коли робота тішить...

магазину – побачивши перед собою газ-ду в старому поношеному одязі, з бато-гом у руці – приніс їм щось недороге, некрасиве... Тоді няньо кажуть: “Прине-сьте дашто ліпше.” Тоді власник приніс костюм дорожчий, проте ще теж не з якісних. Тоді няньо ще раз кажуть: “А дашто ліпше, – порядне – не мате?” Тоді здивований власник магазину пі-шов у склад і приніс звідти “панський” костюм... за триста крон! Няньо оглян-ули, приміряли, костюм їм сподобався і вони його купили. І носили той костюм тільки в часі доброї погоди і то лише на найбільші свята, (а коли повернули з

церкви, то навіть не присіли в тому костюмі на лавку; зразу переодягалися у старше) – а коли померли, костюм ще й тоді виглядав як новий, непоношений.

Крім того няньо знали змайструвати з дере-ва все, що було потрібне на газдівстві (крім коліс до воза). Мали ми постелі, які вони зробили, прекрасно різьблену дитячу лавку-постілку, яка на ніч розтягувалася і служила постіллю принай-мні трьом дітям, а на день складалася і була лав-кою для сидіння. Мали ми вдома свої кросна і все, що потрібне до опрацювання конопель та лену, мали ми свої робочі сані і парадні санки для перевезення панів – няньо часто фурманили – возили священика чи учителя та їх жінок на збори, на гуляння чи за покупками. Був в нас також свій кухонний дерев’яний посуд – жич-ник, миски, коритята, ложки, діравка, лопата, кочерга, – все це няньо знали зробити і часто,

Коли робота мусить бути зроблена...

переважно зимою, робили. Єдиною проблемою в тій роботі було, же в них було занадто мало добрих інструментів: щось було “від діда-прадіда”, щось, новіше, з Америки, проте всього того було мало і няньо дуже старанно утримували весь “серсан” в порядку та завжди на своєму місці. (Проблемою був навіть звичайний гвоздик; часто няньо витягували старі, заржавлені гвіздки зі старих лат чи штахеток, рівняли їх а тоді вживали вдруге чи втретє.)

Мама з Іваном на Свидницькому Святі-1980

Не можна не згадати й няньової справи з курінням. Як парубок няньо, подібно до інших парубків, курили. А тоді в один день, коли вони зі своїм ровесником Михалом Бачовим-Кришканиним різали священнику дрова, всі троє – двоє Бачових та їхній ровесник молодий священник Габріел Попович – (походив з Югославії) – договорилися, же перестануть курити. Няньо повіли, же докурять ті сигарети, які мають при собі, а більше ніколи і не куплять сигарет, і не візьмуть сигарету від іншого курця. І єдино вони дотримали слово. Михал Бачів (Кришканин) і священник вже під вечір глядали між дровами викинуті перед пару годинами сигарети й продовжували курити, а няньо пару тижнів у корчму не ходили, аби не спонукали їх сигаретами, не пускали їм дим під ніс і аби вони того диму навіть не нюхали, – мучилися, тяжко переживали, спати не могли, місця, як то кажуть, собі не знаходили, а таки витримали і аж до війни не курили. Після війни сигарети були лише для курців. То няньо зголосилися, же й вони курять, аби дістати належну кількість сигарет, а тоді на людях одну закурили, тоді вийшли з корчми, погасили сигарету, а інші роздавали товаришам, або розплачувався ними хлопом за дрібні служби.

Про няня – у зв’язку з священником – треба ще навести, же десь після 30-го року віку вони сильно захворіли на запалення легенів (плюц). Йти до лікаря було неможливе, бо не було грошей, отже за їхнє лікування взявся той самий священник Попович, в якого няньо канторили

Няньо та Карол Сакала на веселлі

і з яким були у дуже добрих відносинах. Священик майже кожного дня заходив до нас у хату (його жінка Іринка – залишала стояти на дорозі; вона ніколи до жодного дому в селі не заходила), слухав няньове дихання і радив мамі, що треба робити, жеби няньо виздоровіли. Зокрема слід було переварити воду і дати йому пити тільки теплу переварену воду. Одного разу священик зайшов у хату і спостеріг, же няньові значно погіршало. І розкричався: “– Та ти ся му дала напити холодної води!” Мама призналися. Священик розсердився і почав кричати. “Та я тут ходжу по болоті (на дворі справді була мокра болотиста осінь), роблю що можу, а ти го хочеш забити? Та в такому разі лікуй його сама, а я тут не мушу прийти уж ані раз!” “– Та кедь так просив...” – пояснювала мама. “– А кеби попросив пушку, та і пушку би 'сь му дала?” Мама розплакалися, няньо почали заступатися за маму, священик поступово заспокоївся і надалі лікував няня, але з того часу ані няньо ніколи нічого такого, що їм було заборонено, не просили, ані мама нічого такого няньові більше не дали.

Няньо були дуже акуратними, економними, вимагали, аби усе завжди було на своєму місці – до сьогодні пам'ятаю, де мав бути гребінь – з лівого боку на середньому вікні, де ножиці – зліва в “шувлику” у столі, де мав бути рушник – висити на гвіздку за дверима – та все інше у хижі. Няньо були дуже вимогливими до себе, але й до інших довкола себе. Вони не любили казати два рази те саме. Вони сказали, і ми знали, же то треба зараз і акуратно зробити. Бувало, інколи вони були й прудкими. При такій кількості дітей і при таких обмежених можливостях інакше й бути не могло.

Мама дуже старалися допомагати няньові, зокрема старалися і дітей накормити, але й няньові якийсь найліпший кусок хліба чи чогось іншого прибрати. Як ми просили придати нам поїсти, мама відповідали: “Та зохабте дашто і няньові.” (В нашій родині існує спогад, ніби котрась зі старших сестер скаржилась мамі на мене: “Мам, Юрко за кождом жичком бандурок бере жичку молока”. А треба було брати ложку молока тільки після двох ложок картоплі. Було й так, що коли в місці вже було мало молока, а більше молока не було, мама долляли до миски трохи води і “молока” стало більше.)

Мама над фотографіями

Няньо старалися допомагати мамі, зокрема при тяжких роботах, таких, як весняні та осінні польові роботи, як велике прання білизни, біління дому перед Великоднем чи перед Кермесом – храмовим святом (На Михала) та при інших роботах.

Наша родина рахувалася в селі за порядну родину. В нас ніхто ніколи не сварився, ніхто ні на кого не кричав. Няньо й мама дуже поважали своїх няня й маму, (а ми – діти – теж). Жили ми всі в одній кімнаті і тому всі ми знали про всі справи в родині. Таке життя змушувало нас бути скромними та одночасно збагачувало нас величезним досвідом всіх членів сім'ї. Дідо доживав віку спокійним, врівноваженим – пригадую, на шиї він завжди носив чорну хустку, ніби шал, яка була стиснута під бородою жовтою обручкою, ніби перснем; часто брав мене на коліна, тримав за руки та погойдував мною, ніби я на коникові сидів. Або, коли я був зовсім малим, він клав ногу через ногу, я ставав обома ногами йому на ногу і він знову колисав мене; баба жила довше, останніми роками часто сиділа на печу і хіба інколи зауважила щось мамі, як вона те і те має зробити, проте, справді, в нас ніхто ніколи ні на кого не підвищував голосу. Я пам'ятаю нашу родину тільки як спокійну і злагоджену.

Крім одного-двох випадків. Не пригадую рік, але колись перед тим, як мамин брат Осиф почали будувати дім, одного дня няньо не були дома, а прийшов нотар і вимагав від мами підписати папір про те, же вони зрікаються якоїсь дуже малої частки – пару квадратних метрів землі – з парцели, на якій брат Осиф хотів будувати дім. Мама довго не хотіли підписати, просили почекати на няня, або прийти іншим разом, коли няньо будуть дома. Нотар з вуйком Осифом чекали майже до вечора, весь час повторювали, же йдеться дослівно про пару метрів та й то там, де рінь, де вода давно підмила ту землю, де проходить дорога (біля нинішнього Феценкового дому; моста там тоді не було), однак без того підпису вуйко Осиф не могли розпочати будувати. Нарешті мама – з великим страхом та під сильним тиском підписали. Прийшли няньо, мама їм про все розповіли, а тоді няньо – єдиний раз в житті – страшенно нагнівалися і почали кричати на маму: "... та я можу руки зробити, ноги сходити, жеби дашто заробити... для дітей, а ти ся зречеш землі!"

Сини дома у дворі

"Та то рінь, то лем на папері там якась частка, але той частки там уж ані не є, вода її..." – пробували мама пояснити.

“С, є! Рінь – не рінь! Вода – не вода! Кедь є на папері та мусить бути і на землі...
То земля, розумієш, зем-ля!

Няньо довго не могли заспокоїтися, страшенно кричали, загіршили навіть, чого я ніколи інколи ні од кого в родині не чув, мама страшно плакали, цілий той день не заспокоїлися ні мама, ні няньо. Аж таке значення мав тоді кусок землі для селянина!

Ганча перед вінчанням

Другий випадок, значно менший, стався вже після війни. Тоді був недостаток товарів, то держава завела “стравенки” та “шатенки” – тобто картки на хліб, цукор, м’ясо та на текстильні вироби. А щоб на наступний місяць дістати знову такі картки, потрібно було мати “купон”, тобто залишок картки з попереднього місяця. То ж до мами прийшла циганка і так довго просила маму дати їй той купон, аж мама не витримала того тиску й дала їй той купон. Тоді няньо теж страшенно розсердилися на маму та кричали на них.

Проблема нестатку землі постійно висила над нами: дітей нас було багато, а землі – мало, дуже мало (8 ютер, 4,6 га). І коли кожній дівці як придане треба було дати по одній корові та бодай по одній порядній землі, то на нас, хлопців, не зоставало землі для газдування. Тому в нас весь час велися розмови про те, же хлопці мусять відійти з газдівства і піти у школи. Проте навчання у школах, крім духовної семінарії, було платним і нам було не під силу. Єдиним виходом було поступити на навчання в духовну семінарію.

Та прийшла війна – ми zostавали в селі як найдовше могли і відійшли з села – евакуювали – між останніми – 14 листопада 1944 року – і оскільки нас було багато, якась комісія приділила нас аж у село Хмінянська Нова Весь за Пряшевом, до дому Кароля Калини На Каменцу. За кілька днів перед відступом німців ми переселилися у сусідні Хминяни до дому Йозефа Брандта, бо німці виганяли евакуйованих перед собою далі на захід. На той час я вже закінчив два класи горожанської школи. Коли ми з братом Йосифом ходили по сусідніх селах просити трохи муки, хліба чи чогось іншого, що можна було їсти, (бо ми не знали коли і в яку ситуацію попадемо, коли повернемо додому) газди часто пропонували мені зостати в них пастухом їхніх корів.

Любимові перший раз у Бачових... та сусідські діти

Тоді я відповідав, же не можу, бо мушу ходити у школу, а вони дивувалися, же і в нас – русинів – є школи.

Пару днів після переходу фронту няньо поїхали додому перевірити, чи стоїть наш дім і чи маємо куди повернутися. Няньо повернулися через кілька днів, розказували, же дім стоїть, проте він значно пошкоджений, – а в домі, крім нас, були радянські вояки, які зразу помітили, же в няня в кишеньці є годинник. Коли няньо в ночі вийшли подивитися, чи в стайні кінь і корова на місці, вартовий вояка попросив няня, аби вони продали йому годинник. Спочатку няньо не хотіли продавати свого дешевого годинника, якого купили від “русинів” з Польщі, проте коли він їм сказав, же вранці солдати і так в нього заберуть того годинника, няньо вирішили його продати і стали торгу-

ватися з вартовим. Той давав няньові кусень сала, поступово додав міцні німецькі військові “боканчі”, в яких я потім роками ходив у школу, пару листів сушеного малярського тютюну (табаку) – і няньо дали йому за те свого годинника. Вранці, як тільки ми встали, до няня дійсно підійшли солдати і стали вимагати показати годинника. Няньо кажуть, же вони не мають годинника, же вони його вночі продали. Тоді солдати розбудили вартового і тільки після того, як той показав “свого” годинника, вони залишили няня у спокої. Після війни ситуація з навчанням у школах змінилася. Держава почала по трохи допомагати бідним багатодітним родинам і таким чином я не пішов у школу по церковній, а по цивільній лінії. Слідом за мною у школи

Родина у 1987-му році

пішли всі молодші брати та сестри. (Дві найстарші сестри – Анна та Марія – вже закінчили повинне навчання, вийшли заміж і зостали в селі на газдівстві.)

Після війни няньо вступили в Демократичну партію. Крім того – як грамотний та вартий довір’я – в перші повоснні роки були сільським касиром.

Після подій 1948 року – аби ми могли поступати у школи – няньо стали членом Комуністичної партії, а коли в селі почали агітувати за “дружство” (1949р.), то няньо, хоч як довго і витривало утримувався від підпису, нарешті піддалися і підписали, і то знову тільки тому, аби ми могли легально втекти з “того пекла”, як вони оцінювали ситуацію в селі після заснування артiлі. Та ж в тій артiлі в перші роки її існування були

Багато записів на різних паперах знаходимо про “войнові шкоди”. Селяни домагалися допомоги від держави за шкоди під час війни.. Держава обіцяла.., проте виплатила пізніше тільки незначну частку. Наша родина зазнала майже найбільші шкоди, оскільки саме нам пропав у війні весь заготовлений будівельний матеріал, про який згадуємо на іншому місці. В різних паперах крім будівельного матеріалу наведе-но скот, продукти, одяг та інші різні предмети, які пропали у війні. Між документами збережено дві квитанції – на 10.000 та 50.000 (старих) крон (2.000 і 10.000 нових) як „preddavok“ на воєнну шкоду. 12.000 крон за весь масток!

Няньо не раз підкреслювали, які вони були щасливі, коли я успішно закінчив середню школу, став “професором” у Свиднику, коли я закінчив Педагогічний та Філософський факультети – такого випадку, аби хтось мав сина з двома високими школами в широкій околиці не було! Проте навіть вони тяжко розуміли та погоджувалися з тим, же я їду ще у якусь вищу школу та ще у той Союз, правду про деякі справи у ньому вони знали і тому боялися пустити мене туди.

Наш дім – “перероблений” у 1953 році

Найбільшою проблемою няня та всієї нашої родини у післявоєнні роки була “перебудова” нашого дому. Колишній наш дім згорів у першій світовій війні, після йни в рамках “акції” дідо збудував камінний “акційовий” дім – одна кімната (п’ять з половиною на п’ять з половиною метрів, три малесеньких вікна, глиняна підлога), сіни,

Сипанець підважили, підложили...

...прив'язали за "пасак"...

та він не хоче рушити з місця.

Покликали ще один "пасак"...

...і сипанець рушив з місця...

...і їде далі.

Там, де він стояв роками, його уже нема.

Він уже стоїть на новому місці!

комора, стайня, боїсько (гумно), кінська стайня, шопа – тому няньо ще до війни роками готували дерево на побудову нового чи бодай ґрунтовну перебудову старого дому. З неймовірними проблемами няньо доставали дерево на побудову, купували його в кечківському та зокрема у вапенському лісі від селян чи від урбару, величезним зусиллям привозили його додому, самі різали та тесали те дерево і у 1943 році мали уже все до останнього куска дерева – платви, крокви, трагарі, дошки на повалу та підлогу, лати та все інше – готове до будування нового дому. Все було складене попід стіни старого дому, почисловане, позначене, та будувати ми вже не почали, бо наближалася війна. Коли прийшли німці, то тільки приставляли величезні автомашини і, ніби зо складів, забирали все підряд – до останньої лати.

Юркові – 50! На “святі” в Терні – 1982р.

Після війни няньо були змушені повторити всю ту претяжку та складну роботу ще раз. Не тільки кожен кусок дерева десь купити чи випросити, але й привести, порізати та отесати, на все достати дозвіл – на поріз дерева на дошки, для того, аби купити гвіздки, завіси, замки й ручки до дверей та для вікон, як вдома не раз казали, “лем Бог єдиний на небі знає, скільки яєць, сира, масла та грошей ми змушені були поносити різним референтам у Свиднику та іншим “урядникам” для того, аби вони підписали той чи інший папірець та дали такий чи інший дозвіл.

А тоді у 1953 році няньо провели перебудову дому: зняли стріху, підняли стіни десь на 30 см., всадили великі, як на той час, нові вікна, трохи зменшили кімнату знесли ганок та перебудували сіни й комору, добудували другу кімнату, зліквідували одну стайню, над усе те дали новий верх, нову стріху, поклали дилі (дошки) на підлогу, в передній хижі підняли, але зохабили ті самі старі трагарі (сволоки) і поступово все те стало до ладу. Була це рабська робота, але в новому домі жилося значно ліпше.

Саме на 1953-ій рік припала також виміна грошей.

Держава замінила старі гроші за нові: за триста старих крон кожній родині дала

На “святі” в Гелени Шеніткової – 1987р.

60 крон нових (тобто міняли 1 до 5), а решту за старих 50 крон дали 1 крону нову (тобто міняли 1 до 50). Зарплату і ціни знизили в основному 5 разів.) Значно вигравав той, хто мав гроші в банці. А оскільки я, будучи “професором” у Свиднику, то за пару тисяч корон у банку я дістав стільки, як дістав би за 125 тисяч, коли б я мав їх готівкою – 2500 корон. Всі ті гроші я дав на дім, чим значно допоміг родині.

Не можна не згадати, що саме наша родина провела в селі таку операцію, яку ніхто в широкій околиці не провів і яка відома тільки з Москви, Праги та з інших визначних місць світу. Йдеться про те, що наш новий сипанець стояв близько дороги і заважав її розширенню. Тому держава заплатила нам якісь гроші, щоб ми той сипанець розібрали. А в нас виникла думка перетягти той сипанець в цілому на зовсім інше місце. І, як засвідчують фотографії, ми це зробили. Головним організатором того чуда були зяті Андрій Поперник та Йосиф Пайкош.

Бабка з внучатами

Стару дерев'яну церков в селі було збудовано у 1693 році. Сучасну – у 1911 році. Тут всіх Бачових хрестили, вінчали й хоронили. В ній няньо канторили.

Найсмутніший погляд в Кечківцях є на занедбану школу, в якій вчилися та виховувалися всі Кечковляни а теж вся наша родина. Від 60-х років минулого сторіччя в селі нема жодної школи, а сам будинок школи пустує і робить ганьбу селу і владі...

Захворіли няньо за тиждень до смерті – 19 жовтня 1957 року.

Була п'ятниця, вони з мамою брали бандурки у Свинці і там їх весь день боліла голова. На другий день – в суботу вони zostали вдома, робити коло дому, бо голова їх надалі боліла. Коли в неділю вранці вони не встали і не пішли у церкву, мама це зрозуміла як перевтомлення з виснажливої праці і залишила їх поспати і відпочити. Коли няньо відмовилися від обіду і не встали в понеділок, їх відвезли в лікарню у Свидник. У вівторок мама прийшли відвідати няня та вони спали і мама не будили їх, а залишила для них гроші у сестрички з Кечковець, яка тут працювала. Няньо пізніше пробудилися, спитали пацієнтів чи не була жінка, пацієнти повіли, же була – “чи не зохабила дашто про мене?” – пацієнти сказали, же не залишила (про гроші у сестрички вони не знали), няньо знову заснули, ...а в четвер їх повезли у Пряшів, – тут їх не прийняли і прямо повезли у Кошиці.

Коли в суботу брат Осиф заїхав подивитись на них, – спочатку у Пряшів, а звідти у Кошиці – няньо вже не реагували на нього і сестричка-монахиня порадила братові взяти няня додому, бо вони вмирають, а завтра неділя, а в понеділок державне свято, тоді оформляти всі папери для перевезення мертвого буде

Життя прожито... бабкам є про що згадувати

значно складніше та дорожче ніж забрати сьогодні ще живого пацієнта. Та був уже вечір, ні в кого було оформити бодай санітку для няня. Коли брат зайшов у кімнату шоферів, вони грали в карти. Коли він скрізь сльози просив їх відвести няня додому, вони, спитавши, куди треба вести і дізнавшись, же аж десь під границю у якісь Кечківці, про які ніхто з них ніколи не чув і не знав, де вони знаходяться – вони ще спитали чи має гроші заплатити за санітку.

Брат відповів, же не має, “але мама знайдуть гроші і заплатять.” Шофери далі грали в карти, ніби ніхто нічого від них не просив. Тільки згодом один з них кинув карти на стіл та сказав: “Якщо хтось з вас піде зі мною, я його відвезу.” Тоді зголосився один з шоферів помічником, вдвох вони оформили потрібні папери, (сестричка дала

няньові ін'єкцію, аби вони виїхали з Кошиць ще живі), поклали няня у машину, посадили брата поруч вмираючого няня і сказали йому, же коли няньо по дорозі помруть, аби він постукав їм у вікно.

Няньо померли перед Свидником, перед мостом через Ондаву. Брат постукав шоферові, шофер через віконце сказав йому, же перше переїдуть Свидником, а тоді... За Свидником зупинили машину, закрили няньові очі, брата пересадили до себе у передню частину машини і так в суботу 26 жовтня 1957 року пізно у вечері з мертвим няньом в'їхали на подвір'я нашого дому...

Юрко з мамою

Няньо прожили рівно 51 років і сім місяців.

Поховали няня без мене. Я – науковий аспірант Київського ордена Леніна державного академічного університету імені Тараса Шевченка у Києві – саме в ті дні був, разом з іншими закордонними аспірантами Університету, на екскурсії в Ленінграді та Москві і коли на мою адресу у Київ протягом дня-двох поступово надійшло аж п'ять телеграм, мене вдома не було. Коли я повернув у Київ поїздом, яким, якби я знав що сталося, треба було їхати далі додому, мене чекало отих п'ять телеграм. І коли наш студент Іван Кремпа якнайспокійніше міг і знав сказав мені ту новину і показав оті телеграми, я не міг ні повірити, ні не повірити. Хотілося не

повірити. Коли б надійшла одна телеграма, я б подумав, же дома щось сталося і вони хочуть, аби я приїхав і тому так круто формулюють текст телеграми: ОТЕС ZOMREL STOP PRIЇ STOP. Але ж п'ять разів те саме: від мами, від брата, від Люби і знову від мами та Люби (бо після перших телеграм їм відповіли, же адресата нема на місці) – цьому не можна було ні повірити, ні не повірити. Я зістав безпорадним, друзі оформили білет на літак, відвезли мене в аеродром, посадили у літак Київ–Львів, де я випередив поїзд Москва–Прага, яким я увечері поїхав далі. В літаку я то стримувався від плачу, то безпорадно ридав. А поруч мене сидів солідної статури полковник. Той стежив за мною, бачив що зі мною робиться і обізвався до мене. Я відповів, же лечу на похорон батька. “Так це ж нормально!” – відповів той. Я думав, же вдарю його

в обличчя: мені помер няньо, а він каже, же то нормально..! “Коли б на похорон їхав тато синові, ото було б ненормально” – продовжував полковник. “Але ж молодий...” – майже закричав я. “Ну, тут ми уже вибирати не можемо. Коли б ми могли вибирати коли хто має померти, то ми б ніколи не погодилися зі смертю наших найдорожчих...” – розважливо пояснив він. І в ту хвилину мені неймовірно полегшало... У Львові я розшукав родину вуйка Степана Гайдоша, провів з ними кілька годин, що значною мірою полегшало та скоротило мої переживання, увечері мене посадили у поїзд, приїхав я у Пряшів, в касі факультету позичили мені сто крон на вінок (бо я мав біля себе тільки рублі), проректор університету проф. Шафранко дав мені факультетську машину, яка привезла мене аж у двір, проте було вже пізно: няня поховали вчора.

На маминій 90-ці в Михала

Мама...

Зостала тільки мама... з купою дітей. Я побув з нею кілька днів, плакав разом з нею і одночасно потішав її як знав і міг. З мамою ми домовилися, же всі діти зістануть у школах, де вони й дотепер вчилися. Я передав мамі всі свої гроші, аби вона мала бодай яку-таку впевненість на наступні дні... – і вернувся у Київ.

На порядку тоді були тільки старші сестри Анна, (яка вийшла заміж 14. 6. 1948) та Марія, (вийшла заміж 10. 8. 1949). Мені було 25, Осифові – 23, Гелені – 20, Терчі – 15, Михайлові – 13, Іванові – 10 а Ганчі – 8 років. А мамі – мамі було 48.

Нікому з нас легко не було...

Kečkove 14. V 57
 Zoroh; moj syn!
 My pismo dostal. ot Tebe so
 Kobra Lobi surri dakuje.
 My ket dostal tvoje pismo
 To je tak pevidal, ze naida Tebi
 das to drebaloj rado nam pisati
 ale ket sme pismo poitalo a
 sme snali, ze Lobi leper ot no:
 nic ne treba to sme zje bar
 poroderal. Das trojim pismom
 no ale ty zje smisim pismom
 ne bar pevidajes. My by ta
 prosili kely jes hoden. To puid
 domim na pram dni, kely jes
 nam doma dosta pomich. Srobati
 to my jakosku sitti chory mali
 su chuyku. To Farka i Helen ma
 pisala ale ani nerman, ze ste
 ji na pisala.
 My mali pismo ot Farka jak
 chot i pohtadnien a...
 a sme dostal i s ameyky
 to nam Marka pisala, ze
 nam poslato balit i koshi.
 My isi mame dvice van-
 durtke brati i sijati mame
 a lude wi vandurky doberojut
 wi ariz konkin berut
 Vese ani ta nerman sito pisati
 lem ta surri porochumyjni my
 sitti:
 Tok s Bohom maj oja
 dobn!
 Aludiz Provi

Мій любий сину,

барз крапні ты поздравую а сердечні зо
 пчірого серця ми зме хвала Богу здорові ай
 тобі там такого здравля вінчуйеме як миго
 маме тим часом пісмо зме от тебе досталі
 піпеш мій любий сину ці небарз наня тяжко
 то знаш же намене уж нігда лехко не буде бо я
 нема уж газди бо я кет хочу затопити тасоби
 мушу дров нашкіпати або корови накормити
 та мушу молотити боіпі немале молочено
 істі іші маме што бо йем купила міх муки
 табіди нанас неест молока маме лем я неможу
 поробити бобарзня руки болят суботу ем била
 хпайкоша піля машини татак ня гночі руки
 боліли што йем немогла нейак спати
 хабзівком чухати мій любий синочку напиш
 міці почиташ замном таті даколи іші напишу
 ботзнаш жея ушнемам нікого лем вас діточки
 мойі злати не забудьте омі ушти веце неможу
 писати мі барз сз падают же я шя так
 настарість мушу трапити я вас так тяшко
 ховала ая лем се шатого бояла жеяк я буду
 настарість жити ійяшя того дочекала
 вишитки ша порозходите а я мушу згнути
 зожалю мій любий синочку остань здоровий.

Молитва за мамою

Складна еси, Земле і дивні діла Твої, Господи!

Однак складність Твоя не дивує вже нікого, а простотою своєю Ти ще дивуєш окремі серця.

Мамо моя, Тобі скоро буде сімдесят, а няня уже давно не є між нами!

Ми зийдемось; в нашому домі знову буде тісно од дітей, внуків та правнуків, та вільно буде в ньому од порозуміння, од поваги і щастя. Хоч в нашім домі життя легким ніколи не було, та радо всі вертаємо до нього...

Мамо моя, Ти помреш, Тебе забудуть, як забувають добро недобрі люди! Та гріхом до неба вопіючим було б, коли б пішла з Тобою в забуття також Твоя любов, яка допомагала Тобі виховати десяток дітей, Твоя сила, яка допомагала тобі перебороти усі тяготи нелегкого Твого життя, Твоя мудрість, і простота, які не давали місця ні приводу найменшому непорозумінню між нами.

Я не дякую Тобі, мамо, бо вдячністю до Тебе проиняте все мое єство, бо ж усе що маю, від тебе маю і нелегке життя, і чутливе серце та й силу, щоб я встояти зумів, щоб я збрехати невзмів Ти дала мені!

Щедріша за землю, яка в нашому краї родити ніколи не хотіла, Ти еси, мамо, і сила, і слава, і безконечна доброта...

... О, життя наше пішло вперед; його спіймати чи наздогнати ніяк не можна! Перші боканчата Тобі купили вперше! шістнадцяти-річній! коли Ти йшла під вінець шістнадцятирічна! А лице своє за все своє життя Ти ні разу не замазала порожньою пудрою! Не те, що ми! Не тільки лица, але й серця свої порохом припорошум, щоб не видно було, як вони від ганьби червоніють, як бунтується кров... ..!

Мамо моя, молюся за Тебе, як Ти молилася за всіх нас..!

Як було мамі – не можна передати..!

Коли їм – самим, бо діти були в школах – було найтяжче – згадували – були змушені зохабити любу роботу і піти виплакати до Квасканиних; між людьми їм все-таки було трохи легше...

На фоні того незвичного горя мама поступово входила у роль творця всього того, що завжди було характерним для нашого роду – у роль творця міцної злагодженої родини, в якій кожен прагне максимально творити ту родину, в якій кожен прагне допомогти тому другому – молодшому, чи тому, хто в даний момент був у тяжчій ситуації – не дивлячись на якусь там рівність у витратах на того чи іншого члена родини; – всі ми разом необмежено прагли бути та зостати членом великої злагодженої родини.

Ми не тільки нікого не взяли зі школи, але, навпаки: згідно традиції, всіх молодших, підростаючих, посилали на навчання. Всіх по черзі женили, видавали заміж, дбали про злагожене життя кожного, а кожен з нас відповідав мамі тим же: максимальним намаганням гідно нести звання члена **БАЧОВОГО РОДУ**. (Ганча, наприклад, довго не виходила заміж, щоб тільки бути при мамі та допомагати їй. Довелося навіть повпливати на неї...) Так міцно ми прилипли до мами, і тому, зокрема молодші, більше знають і поважають маму, з якою нам довелося пережити без няня майже пів сторіччя.

Родина ...

...та й усе село провіджає нашу маму

Було невимовно тяжко, зокрема мамі та молодшим членам родини, та всі ми вірили:

**Ще засяє сонце, загояться рани...
І найдовша темінь колись перестане...**

Дякуємо їм за все-все! Не забудемо...

**Тож яким було життя нашої родини – з няньом і без няня?
Легким наше життя ніколи не було. Та ми й не прагли легкого життя!
А щасливим..? Щасливим воно – хоч не завжди – таки було!
То ж нехай щасливим буде життя всього нашого БАЧОВОГО роду надалі:
на-зав-жди!**

Частина Бачового роду – кінець 20-го сторіччя

На маминому дворі

Нема..! Тебе нема...

Ніде Тебе нема!

У домі – тебе нема!

У полі – Тебе нема!

У стайні – Тебе нема!

І навіть в церкві – Тебе нема!

Нема..!

І вже не буде!

Ніколи вже не буде!

У домі – не буде!

У полі – не буде!

У стайні не буде!

І навіть в церкві – нема,
і вже не буде!

Зостав лиш смуток,
незносний смуток.

У домі смуток.

У полі – смуток,

У стайні смуток,

А в церкві – дзвони дзвонять
смуток...

Сини приходять й доні –

Повсюди тихо й глухо.

У домі – глухо,

У полі – глухо

У стайні – глухо,

А в церкві – церкву вже ніхто
не слухать.

...Присіли внуки на ослоні

І доїдають смуток...

А правнуки – Оксанки,

Петрики, Надії

Смакують вже НАДІЇ Й МРІЇ.

RODOKMEŇ ANDRIJA BAČI Z KEČKOVIEC

O Juraj Bača

I Andrij Bača

Anna Horochoničová

11 Andrij Bača *1855 +24.12.1936

Anna Džupinová *19.2.1860 +24.3.1943

111 Mária Bača *5.11.1886 +198?

Jozef Bača *1884 +196?

1111 Jeva Bača

Anton Novák, poliak

1112 Anna Bača

1113 Osif Bača, svjaščenyk

1114 Mária Bača

John Villets

11141 Sanda Villets

11142 Linda Villets

1115 Júlia Bača

Paul Stranahan

11151 Paul Stranahan

1116 Andrij Bača, atomový fyzik

1117 Olena Bača

Antony Lombardo, talian

11171 Dominic Lombardo

11172 Magdaline Lombardo

1118 Petro Bača

Elizabeth, kanadská francúzka

11181 Petro Bača

1119 Irena Bača

John Seiller, nemeč

11191 Marco Seiller

112 Paraska Bača *5.5.1897 +198?

Osif Milas *188? +19??

1121 Mária Milas *1916

Bill Petregal *1911 +197?

11211 Georgy Petregal

Zynovija Sotak

112111 Laura Petregal *1967

11212 Carol - Ann Petregal

Richard Kendall

112121 Brian Kendall *1968

113 Ivan Bača *10.8.1889 +197?

Humeniková, Fejková, Bačová, (Halyčanka)

1131 Mária Bača

Beny Rakovsky, poliak

1132 Michal Bača *1915

1133 Vasil' Bača *1917

1134 Andrij Bača *1917

1135 Anna Bača *1919+1927

1136 Osif Bača *1920

1137 Helena Bača *1922

Herschel

1138 Jurko Bača *1923

1139 Júlia Bača *1924

Broderson

113A Margaret Bača *1927

113B	Anna Bača *1928	
113C	Paraska Bača *1928 +19??	
113D	Olga Bača *1932	Lench
113E	Mária Bača	Bača Osif, Pajzyn z Kečkovec
113F	Peggy Bača	Malec

**114 Andrij Bača *26.3.1906 +26.10.1957 Helena Humeníková *18.3.1909 +1.4.1999
svadba: 10.8.1925**

1141	Anna Bačová *18.6.1927	Andrij Poperník *21.12.1925 +9.8.1978
	svadba: 14.6.1948 KE	
11411	Anna Poperníková *31.3.1949	Jozef Pavelčák *7.1.1948
	svadba: 17.5.1969 Ke	
114111	Iveta *31.5.1970	Igor Garbarčík *9.3.1969
	svadba: 13.10.1990 SK	
1141111	Igor *31.10.1993	
1141112	Viliam *25.12.1996	
114112	Marián Pavelčák *27.12.1971	Svetlana Vašutová *13.9.1972
	svadba: 22.2.1992 SK	
1141121	Daniel *14.9.1992	
114113	Pavel Pavelčák *24.5.1973	Jana Štefuráková *4.9.1973
	svadba: 10.11.1990 SK	
1141131	Simona *21.3.1991	
1141132	Denis *4.12.1993	
11412	Helena Poperníková *2.8.1951	Milan Poperník *7.12.1948
	svadba: 19.4.1971 SK	
114121	Dana *30.8.1971	Jaroslav Kostelník *29.7.1972
	svadba: 17.9.1994 SK	
1141211	Samuel *4.2.1996 SP	
1141212	Denisa *31.10.1997 SP	
114122	Jana *13.3.1973	Peter Kočíš *19.7.1971
	svadba: 26.8.1995 SP	
1141221	Petra *27.1.1996 SP	
1141222	Diana *27.4.1997 SP	

11423	Mária Pajkošová *2.9.1955 svadba: 23.4.1977	Ján Pasnišin *23.8.1953
114231	Silvia *18.4.1978	
114232	Jana *30.8.1982	
114233	Mariana *30.8.1982	
11424	Helena Pajkošová *16.9.1958	
11425	Anna Pajkošová *16.12.1960 svadba: 2.6.1984	Eduard Bobák *9.1.1960
114251	Martina *1.12.1984	
114252	Peter *10.2.1986	
114253	Marek *3.1.1991	
1143	Juraj Bača *13.5.1932 svadba:10.8.1957	Ľuba Ľubimová *22.2.1936
11431	Alexander Bača *14.5.1958 svadba: 14.7.1984	Judita Henzelyová *19.1.1961
114311	Ján *17.5.1985	
114312	Zuzana *24.6.1987	
11432	Alexej Bača *2.5.1964 +22.5.2005 svadba: 15.12.1988	Martina Urbanová *29.6.1964
114321	Jakub *24.6.1989	
114322	Juraj *6.1.1992	
114323	Daniel *2.5.2002, Košice	
1144	Jozef Bača *8.10.1934 svadba: 31.3.1962	Otília Guotová *14.12.1940
11441	Vladimír *5.11.1962 svadba: 17.7.1993	Mária Dudová *25.10.1960
114411	Andrej Bača *4.8.2001	
11442	Alena Bačová *2.6.1973 svadba: 4.8.2001	Martin Almáši *7.2.1971
114421	Nina *14.10.2002	
114421	Michal *29.4.2004	

1145	Helena Bačová *30.5.1937 svadba: 18.7.1951	Michal Šenitka *17.6.1936
11451	Gabriéla Šenitková *17.6.1962 svadba: 11.10.1986	Igor Rudík *31.8.1960
114511	Veronika *7.5.1988	
114512	Ivan *12.8.1997	
11452	Vladimír Šenitka *20.1.1965 svadba: 23.5.1992	Viera Valová *8.1.1966
114521	Michal *21.9.1993	
114522	Martin *3.12.1995	
1146	Mária Bačová *6.4.1939 +7.3.1946	
1147	Terézia Bačová *8.6.1942 svadba: 31.7.1965 PO	Michal Saks *27.10.1940
11471	Silvia Saksová *20.8.1967 svadba: 16.6.1990 PO	Róbert Sabovčík *6.10.1965
114711	Alexander *27.4.1998	
114712	Róbert *16.4.2003	
11472	Mária Saksová *12.10.1974 svadba: 3.7.1999 PO	Martin Korž *1.2.1974
114721	Matej *2.1.2003 PO	
1148	Michal Bača*29.6.1944 svadba: 5.6.1969	Mária Rohal'ová*18.11.1944
11481	Slavomír Bača *4.4.1970 svadba: 17.7.2004	Renáta Šípošová *17.8.1978 BA
114811	Richard *18.1.2005 BA	
11482	Peter Bača *10.4.1972 svadba: 10.7.1999	Kamila Čižmárová *4.6.1972
114821	Barbara *12.12.2000	
1149	Ivan Bača *15.1.1947 svadba:12.10.1974 KE	Margaréta Čorná *22.4.1947
11491	Ivan Bača *29.11.1975	
11492	Taras Bača *31.5.1977	

114A	Anna Bačová *23.4.1949 svadba: 11.8.1973 Ke	Peter Žak *17.4.1950
114A1	Peter Žak *2.1.1974 svadba: 7.9.1996 PO	Jana Švecová *12.4.1974
114A11	Kristina *23.9.1997	
114A12	Veronika *21.7.1999	
114A2	Andrea Žaková *27.6.1975 svadba: 3.2.1997 SK	Stanislav Hvozda *7.11.1971
114A21	Stanislav *11.2.1998	
114A22	Zdenka *24.2.2004 SK	
114A3	Vladimír Žak *5.9.1977	
114A4	Pavel Žak *1.10.1984	

Spolu potomkov:

10 - detí

26 – vnukov - 21 - rodín

47 – pravnukov - 8 rodín

13 – pra-pravnukov

Vysvetlivky:

Miesta konania svadiieb:

BA – Bratislava

BJ – Bardejov

Ke – Kečkovce

KE – Košice

Me – Medzilaborce

PO – Prešov

SK – Svidník

SP – Stropkov

Інформації про родини

Анна Бача-Поперник – закінчила Основну школу в Кечківцях. Після війни рік служила в Хмiнiянах в родині Седлакових. Пару років працювала в Празі в кухні ресторану ÚDA – Ústřední Dům Armády. **Муж – Андрій Поперник:** Закінчив Основну школу в Кечківцях, працював на газдівстві та в дружстві, де був завідуючим складу. Був теж старстою села. Працював теж у лісі. Помер на рак горла.

Юрій Поперник – інженер, закінчив Електротехнічний факультет Технічного університету в Кошицях. Працює в Свидницькій лікарні заступником директора по технічній частині. **Дружина Анна Гудікова** – приватний підприємець у Свиднику.

Йосиф Поперник – закінчив (1982 року) Педагогічний факультет Університету ім. П. Й. Шафарика в Пряшеві. Працює учителем Основної школи по вулиці Коменського у Свиднику. **Дружина Емілія Ганінчик** – закінчила (1983 року) Педагогічний факультет Університету ім. П. Й. Шафарика в Пряшеві. Працює учителем Основної школи по вулиці Центральній у Свиднику. **Діти: Емілія, Лукаш, Іванна** – закінчили Гiмназiю ім. М. Р. Штефаника – французько-словацьку білінгвальну секцію у Кошицях. **Емілія** – студентка Факультету міжнародних відносин Економічного університету в Братиславі. **Луція** – студентка Гiмназiї ім. Героїв Дуклі у Свиднику.

Анна Поперник закінчила середнє фахове училище “Яс Бардiїв”, працювала на кількох місцях у Свиднику, найдовше однак у Військовому музеї у Свиднику як екскурсовод по Пам’ятнику на Дуклі. Її муж – **Йосиф Павелчак** закінчив також середнє фахове училище та найдовше працював також у Військовому музеї у Свиднику.

Гелена Поперник закінчила середнє фахове училище “Тесла Стропків” та найдовше працювала саме в тому ж заводі. Її муж – **Мілан Поперник** закінчив також середнє фахове училище в “Тесла Стропків” та працював переважно все життя у тому ж заводі.

Марія Поперник закінчила Сердню школу спiльного харчування у Пряшеві та найдовше працювала в сiльськогосподарській артілі в м. Врбовє, де все життя працює її муж – **Юрій Крамарик**, який закінчив Середню сiльськогосподарську школу.

Марія Бача-Пайкош – закінчила Основну школу в Кечківцях. Працювала на газдівстві та в лісі. **Муж – Осиф Пайкош** – закінчив Основну школу в Кечківцях. Працював на газдівстві, але й будував доми в селі та околиці.

Михайло Пайкош – інженер, закінчив Вищу школу сiльськогосподарську в Нітрі. Працював головою дружства в Шандалі. Писав у радіо а також вірші на народній мові. Нині – приватний підприємець у Стропкові. **Дружина Катарина Пршiбілова** з Нітри. Закінчила Середню здоровельну школу. Працює медсестрою у Стропкові. **Діти: Магістр Михал Пайкош,** – закінчив Філософський факультет Університету ім. П. Й. Шафарика в Пряшеві. Працює учителем Основної школи в Туранох над Ондавою. **Магістр Владімір Пайкош** – закінчив Філософський факультет Університету ім. П. Й. Шафарика в Пряшеві. Працює викладачем на Факультеті фізкультури та спорту Університету в Братиславі.

Йосиф Пайкош – електромонтер, працює робітником у Свиднику. **Дружина – Марія Бохнович** з Мирошова, працює продавцем у Свиднику. **Діти: Славка Ковачик,** адміністративний працівник у Свиднику. **Муж – Стефан Ковачик** – приватний підприємець. **Радован Пайкош** – адміністративний працівник, нині працює в Іспанії. **Йосиф Пайкош** – закінчив машинобудівне училище у Свиднику.

Марія Паснішина – приватний підприємець у Бардiєві. **Муж – доктор прав Ян Паснішин** з Ладомирової, полковник поліції, нині на пенсії. **Діти: Сильвія, доктор медицини,** закінчила Медичний факультет Університету ім. П. Й. Шафарика в Кошицях. Працює лікарем в Чеській Республіці. **Яна Паснішина,** студентка Юридичного факультету в Братиславі. **Маріяна** – за станом здоров’я не працює.

Гелена Пайкош – учителька дитячого садка у Свиднику.

Анна Пайкош-Бобак – інженер, закінчила Вищу школу економічну в Братіславі.. Працює персональним дорадником. **Муж – Едуард Бобак** з Бані, працює приватним підприємцем. **Діти: Мартина Бобак** – студентка Факультету менеджменту Пряшівського Університету. **Петер Бобак** – студент Гімназії ім. Героїв Дуклі у Свиднику.

Юрій Бача – закінчив українські класи Vyššej hospodárskej školy у Пряшеві (1951), Педагогічний факультет Словацького Університету у Пряшеві (1954), Філософський факультет Університету ім. Коменського в Братіславі (1956), Наукову аспірантуру в Києві (1960). Доцентом української літератури ФФ Університету ім. Шафарика у Пряшеві став у березні 1963 року. У 1971 році його на двадцять років вигнали з роботи. В 1973-му році засудили на чотири роки за антирадянську діяльність (сидів в арешті в Мартині та Ілаві). В 1990-му році повернув на роботу у Філософський факультет, у 2001 році став професором; від 2003 року – на пенсії.

Дружина Любов Любимова – закінчила Педагогічний факультет Університету ім. П. Й. Шафарика в Пряшеві.. Працювала учителькою Музичної школи в Межилабірцях, середньої школи в Пряшеві та Педагогічної школи ім. Готтвальда в Пряшеві. Нині на пенсії.

Син Олександр Бача, інженер закінчив Машинобудівний факультет Технічного Університету в Кошицях. (1984). Працював в IMOVA Sabinov. Від 1990 року – власник фірми ALBA bazénová technika в Пряшеві. **Дружина Юдита Гензелій** – закінчила спеціальну педагогічну освіту для роботи з хворими дітьми. Працювала в шкільництві. Нині працює у фірмі свого чоловіка. **Діти: Янік та Зузана** – студенти.

Син Олексій – закінчив Державну консерваторію в Кошицях. Працював в Державній філармонії в Кошицях. Пізніше вів BOMBA KLUB в Кошицях. Член-засновник музичного колективу ŽOBRÁCI в Кошицях. Помер 22 травня 2005 року. **Дружина Мартина Урбанова** з Кошиць, **інженер**, закінчила Будівельний факультет Технічного Університету в Кошицях. Працює на комп'ютерах у фірмі IZOLEX Кошиці. **Діти** – студенти.

Йосиф Бача – закінчив Філолофічний факультет Вищої школи педагогічної (Vysokej školy pedagogickej) в Пряшеві (російська мова та література, 1954-58), пізніше заочно Філософський факультет Університету ім. П. Й. Шафарика в Пряшеві (словацька мова та література, 1961-63). Доктор філософії – від 1970 року, кандидат наук – від 1985 року, доцент – від 1994 року. Працював в Педагогічному інституті та на Педагогічному факультеті в Кошицях та в Пряшеві та на Факультеті гуманітарних та природознавчих наук Університету ім. П. Й. Шафарика та на Пряшівському університеті в Пряшеві. Від 1994 р. до 1999 р. – завідувачий Кафедрою російської мови та літератури того ж факультету. Працював переважно в галузі дидактики російської мови. Автор – понад 60 робіт та співавтор підручника з теорії викладання російської мови. Від року 2000 – на пенсії. **Дружина – Otília Guothová** закінчила Педагогічну школу ім. Коменського в Кошицях. Працювала учителькою основних шкіл в м. Требішов (1960-64) та в Пряшеві (1965-83). За станом здоров'я від 1984 року – на пенсії. **Діти: Владимир Бача – інженер**, закінчив Drevársku fakultu Vysokej školy drevárskej a lesníckej у Зволені. Працював в Drevina Turany závod Prešov, нині – Drevovýroba Veľký Šariš. **Alena Almášiová** – **доктор медицини**, закінчила Медичний факультет Університету ім. Коменського в Братіславі (1992-98). Працювала (1998-2001pp.) в лічниці ім. Роосвельта в Банській Бистриці. Нині працює в лічниці у Зволені. **Муж Мартин Алмаші, доктор медицини**, працює приватним лікарем у Зволені.

Гелена Бача– Шенітка, закінчила Педагогічну школу ім. Готтвальда в Пряшеві. Працювала учителькою основних шкіл в Кошицях. Нині – на пенсії. **Муж Михал Шенітка**, закінчив Середню будівельну школу в Бардієві. Працював техніком фірми BENZINA в Кошицях. **Діти: Габіка** – закінчила Педагогічний факультет Університету ім. П. Й. Шафарика. Працює учителькою в Кошицях. **Муж Ігор Рудик** – закінчив Середню промислову школу будівельну. Працює в системі залізниць СР в Кошицях. **Владимир** –

закінчив Середнє фахове училище (hutnícke) ім. Гагарина в Кошицях. Професійно займався стрілецьким спортом (чемпіон Словаччини юніорів). Нині – приватний підприємець в Кошицях..

Терезія Бача-Саксова закінчила Середню промислову школу в Бардієві (1961) Працювала (до р. 1998) в Stavoprojekt-і в Пряшеві. нині на пенсії. Муж - **Інженер Михайло Сакс** – закінчив Вищу школу транспорту в Жилині (1965), працював на Traťovej dištancii у Пряшеві. На пенсію відійшов як Prednosta správy železničných tratí a stavieb SR.

Сільвія Саксова-Сабовчікова закінчила Strednú ekonomickú školu в Пряшеві. Працювала в економічному відділенні фірми Vzorodev. Муж – **інженер Роберт Сабовчік**, закінчив (1976р.) Vysokú školu stroj.-textilnú в Ліберці. Працює заступником директора приватної фірми Zenon Михалівці.

Маріка Саксова-Коржова – **доктор медицини**, закінчила (1998р.) Медичний факультет Університету ім. П. Й. Шафарика в Кошицях. Працює лікарем у Пряшеві. Муж – **інженер Мартин Корж**, закінчив Вищу школу транспорту в Жилині. Працює в поліції м. Пряшева.

Михал Бача – закінчив середню школу будівельну в Бардієві та Вищу школу для працівників державних установ. Працював в Окружному національному комітеті у Свиднику у відділі місцевого планування. Нині працює в Свидницькій Окружній агентурі. **Дружина Марія Рогаль** з Волиці, закінчила Середню педагогічну школу ім. Готтвальда в Пряшеві. Працювала учителькою та директоркою дитячих садків У Свиднику. **Діти: Славомір Бача, інженер** – закінчив Електротехнічний факультет технічного університету в Кошицях. Працював у американській комп'ютерній фірмі в Англії, Франції, Німеччині, Чехії. Нині працює в Братіславі. **Петро Бача, доктор медицини**, закінчив Медичний факультет Університету ім. П. Й. Шафарика в Кошицях. Працює лікарем у Свиднику. **Дружина Каміла Чижмар** – фаховий працівник в галузі етнографії.

Іван Бача – закінчив Електротехнічний факультет Словацького технічного університету в Братіславі. Працює доцентом на Кафедрі комп'ютерів та інформатики Факультету електротехніки та інформатики Технічного університету в Кошицях.

Дружина Маргарита Чорна-Бача закінчила Хімічно-технологічний факультет Словацького технічного університету в Братіславі. Працювала завідуючою лабораторії в Кошицькому пивоварі, пізніше учителькою на училищі в Кошицях. Нині на пенсії.

Син **Іван Бача, інженер**, закінчив Факультет електротехніки та інформатики Технічного університету в Кошицях. Працював програмістом видавничої фірми в місті Гамбург в Німеччині. Тепер працює менеджером в торговій фірмі у Празі.

Син **Тарас Бача, інженер**, закінчив Торговельний факультет Економічного університету в Братіславі. Працює менеджером у фірмі, яка займається інформаційними технологіями.

Анна Бача-Жак – закінчила Гімназію ім. Героїв Дуклі у Свиднику та дворічну Соціально-правову школу для роботи з молоддю в Пряшеві. Працювала в Будинку молоді, пізніше у Швейній фабриці ім. кпт. Налепку у Свиднику. Нині – на пенсії. Муж **Петро Жак** з Мирошова – закінчив середню освіту технічного спрямування. Працював у “Dukel'ských strojarňach” у Свиднику на відділі контролю продукції а також учителем в автошколі. **Діти: Андрея Жак-Гвозда** – закінчила Педагогічний факультет Університету ім. П. Й. Шафарика в Пряшеві. Працювала учителем у Свиднику. Муж **Станіслав Гвозда** з Доброслави, закінчив Середнє технічне училище з матурою TESLA у Стропкові. Роками працював професійним футболістом (вратарем) в футбольних командах Інтер Братіслава та в командах Бардієва, Свидника та Стропкова. Нині працює (разом з дружиною) приватним підприємцем у Свиднику (магазин робочого одягу).. **Петрик Жак** – закінчив Середню промислову школу електротехнічну в Пряшеві. Працює у фірмі LIMEX в Бардієві. **Дружина Яна Швецова** – закінчила ту саму Середня промислову школу в Пряшеві. **Владимир Жак** – закінчив Економічний факультет Університету ім. П. Й. Шафарика в Кошицях. Працює в ОПТ банці у Свиднику. **Павел Жак** – студент Електротехнічного факультету Технічного університету в Кошицях.

Rodina Anny Popernikovej

Rodina Márie Pajkošovej

Rodina Juraja Baču

Rodina Jozefa Baču

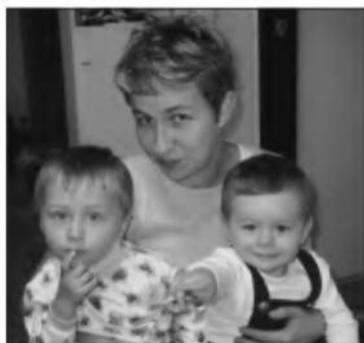

Rodina Heleny Šenitkovéj

Rodina Terézie Saksovej

Rodina Michala Baču

Rodina Ivana Baču

Rodina Anny Žakovej

RESUMÉ

Rod Andreja Baču patrí k najstarším rodom v Kečkovciach. V zozname obyvateľov obce z r. 1843 a 1870 sú uvedení traja Bačovia: Ivan, Andrej a Juraj. Priamym predkom nášho pradeda Andreja Baču bol práve Andrej; pretože do klady v sypanci bolo vytesané, že .

TEN SYPANEC DAL POSTAVIŤ RAB BOŽÍ ANDREJ BAČA ROKU BOŽIEHO 1848

Potomkom tohto pra-pradeda Andreja Baču bol tiež Andrej (manželka Anna Horochoničová) – náš pradedo, jeho potomkom – ďalší Andrej (1855-1936, manželka Anna Džupinová, 1860-1943) – náš dedo, a ich potomkom – ďalší Andrej Bača (1906-1957, manželka – Helena Humeníková, 1909-1999) – a to sú naši rodičia.

Brat nášho otca Andreja Ivan (Vaňo, *1898) a dve sestry – Mária, (*1886) a Paraska (*1887) odišli za prácou do Ameriky. Strýko Vaňo žil v meste Shelton v štáte Connecticut, tety Mária a Paraska – v meste Watervliet v štáte New York.

Strýko Vaňo bol štyrikrát ženatý. Prvá jeho manželka bola Humeníková z Kečkoviec, druhá – Fejková z Roztok, tretia – Bačová z Kečkoviec, štvrtá – z Haliče. Spolu mali 15 detí: Mária (manžel Beny Rakowsky, Poliak), Michal (1915), Vasiľ (1917), Andrej (1917), Anna (1919-1927), Osif (1920), Helena (1922, manžel Herschel), Jurko (1923), Júlia (1924), Margareta (1927), Anna (1928), Paraska (1928), Oľha (1932, manžel Lench), Mária (193..., manžel Jozeph Batza-Pajzyn z Kečkoviec) a Pegi. Medzi strýkovými deťmi boli atómový fyzik, pracovník "General Motors", prezident miestneho Lemko-Sojuzu, futbalový manažér, ba dokonca aj – jeho vnučka – Miss Connecticut.

Teta Mária bola vydatá za Jozefa Baču (Batza) z Kečkoviec a mali 9 detí, Jevu, (manžel Antony Nowak, Poliak), Annu, Osifa (monsiňor, neženatý), Máriu (manžel John Villets, Amgličan) Júliu (manžel Paul Stranahan), Andreja (atómový fyzik), Helenu (manžel Antonio Lombardo, Talián), Petra (manželka Elizabeth, kanadská Francúzka), Irenu (manžel Johan Seiler, Nemeč).

Teta Paraska bola vydatá za Jozefa Milasa z Kuchtoviec (osada nad Kečkovcami) a mali iba jednu dcéru – Máriu (doma sme ju volali "Marča"), ktorá bola vydatá za Bill Petregal-om. Marča mala dve deti: Carol An a Jurka. (Teta Paraska nevedela pri vstupe do Ameriky vyspelovať svoje priezvisko – Paraska Milas – a tak ju zapísali ako Pearl Miller. Pod týmto menom prežila v Amerike celý svoj život a celý život žehlila vo fabrike košeľe.)

Náš dedo Andrej Bača bol známy v širokom okolí ako ľudový liečiteľ, volali ho k nemocným, (ktorých lekári nevedeli vyliečiť) skoro po celom Východnom Slovensku. Kolovali o ňom rôzne legendy, napríklad, aj takáto: Kdesi od Trebišova prišiel za dedom na koči sluha. Po ceste zastavili v krčme v Giraltovciach, kde sluha hostil deda pálenkou

a súčasne sa od neho vyzvedal ako bude liečiť. Keď si už bol istý, že zvládne liečenie aj sám, zaplatil útratu a odišiel bez deda. Krčmár zobudil deda a povedal mu, že sluha už odišiel. Dedo sa spýtal: – A dávno? Bude už na Chmeľovskej hôrke? Krčmár odpovedal: – Nie, tak ďaleko ešte nebude. Dedo povedal: – Nebojte sa, on sa vráti... A vy mi ešte nalejte za pohárik. On to rád zaplatí. A skutočne: Keď sluha došiel na Chmeľovskú hôrku našiel naňho strach, že choroba z liečeného môže prejsť na neho, a vrátil sa... Alebo: V Zborove chlapi robili na streche („pobíjali“ strechu). Jeden z nich sa chválil, že vie zastaviť kone. Hovorí: – Pozrite, tam ide voz, a ja tie kone zastavím. Čosi povedal či urobil a kone naozaj zastali. Lenže to bili kone práve nášho deda. Dedo sa poobzeral, zbadal chlapov na streche a hovorí: – Pust' mi kone! – trikrát ho takto vyzval. A chlap na streche iba zašepkal. – Vidíte, už ma prosí. Dedo zišiel z voza, kúpil fľašu pálenky, udrel ňou do konca oja („dyšľa“), fľaša sa rozbila, chlap spadol zo strechy..., a dedo nasadol na voz a šiel ďalej.

Od deda sa liečiteľstvu priučil aj **náš otec**. Okrem toho otec bol “kantorom” (spieval v cerkvi, bol “ďakom”). Vedel čítať aj písať – ovládal latinku, cyriliku ako aj cirkevnoslovanské texty. Kupoval knihy, predplácal noviny a časopisy, ba dopisoval aj do novín. Od r. 1936 bol členom “Liturgického gréckokatolíckeho spolku” v Prešove, po vojne bol pokladníkom MNV a o svojej činnosti viedol podrobné záznamy, (odkladal účtenky a potvrdenky), z ktorých sa časť zachovala dodnes. Bol tiež dobrým majstrom, vedel pracovať z drevom, zhotovoval jednoduchšie kusy nábytku (postele, lavice, stôl), kuchynský riad, náradie pre prácu s ľanom a konopami a iné. Bol by toho urobil oveľa viac, aj pre iných, a kvalitnejšie, – trápil ho však neustále nedostatok dobrého stolárskeho náradia a vhodného materiálu. Dedo a otec mali v dedine, ako aj v širšom okolí, veľkú autoritu, a celá naša rodina bola považovaná za vzornú. Otec bol dokonca kmotrom niekoľkým cigánskym deťom a Cigán bol kmotrom komusi z našich detí.

Náš otec sa začiatkom 40-tých rokov chystal prestavať dom a s veľkou námahou si pripravil všetok stavebný drevený materiál – do posledného kúska. Nakoľko zúrila vojna vlastnú prestavbu už nezačal a tak nám počas vojny Nemci zobrali všetok stavebný materiál. Po vojne otec odznova zháňal stavebný materiál, a v 1953 roku dom aj prestaval. Bola to nepredstaviteľne ťažká práca ako fyzicky – vo väčšine prípadov všetko drevo z lesa i zo susedného Vapeníka nakladal na voz či sane sám, sám vozil domov, sám tesal, rezal a pod. – ako aj finančne ale tiež aj organizačne, nakoľko v povojnových rokoch za nič nedalo normálne kúpiť v obchodoch, a na každý úkon či zakúpenie čohokoľvek bolo treba povolenie od úradov či prídel, čo sa bez úplatkov nedalo dosiahnuť. Ako sa hovorí, iba Boh na nebi vie, koľko našich vajec, nášho masla a tvarohu pojedli „súdruhovia“ na okrese. A to v čase, keď doma nebolo čo jesť a ešte bolo treba poslať niečo pod zub študentom do Prešova.

Keďže v rodine bolo veľa detí – desať: Anna Poperníková (1927), Mária Pajkošová (1930), Juraj (1932), Jozef (1934), Helena Šenitková (1937), Mária (1939, +7. 3. 1946), Terézia Saksová (1942), Michal (1944), Ivan (1947), Anna Žaková (1949) – a málo pôdy, vyvstala nutnosť posielat' (najmä chlapcov) do škôl, aby mohli odísť z domu. Veď s každou dcérou bolo potrebné dať aspoň jednu poriadnu roľu a aspoň jednu dobrú kravu. Po vojne pri nákladoch na štúdium trochu vypomáhal štát, ale aj tak štúdium bolo nepredstaviteľne finančne náročné a nezaobišlo sa bez neustáleho požičiavania peňazí na zaplatenie internátu, ošatenia, cestovného a iných nevyhnutných nákladov. Preto otec skoro každú zimu – pred vojnou i po vojne pracoval v lese – vozil buky a javory do Bardejova. Ráno – do lesa, v podvečer z lesa – niečo zajedol, prezliekol sa do suchého, prikrmil kone, opravil niečo na postrojoch či na saniach, a na noc – do Bardejova. Ráno odovzdal drevo a vrátil sa – v podvečer – domov. A tak sa to opakovalo – rokmi, celé zimy. Tú námahu a taký ťažký život si dnes ani len predstaviť nevieme.

Pre našich rodičov veľkou a jedinou silou na prekonanie tohto nesmierne ťažkého života bola skutočnosť, že sme sa – ich deti – dobre učili, tiež vzorne a skromne správali a úspešne zakončovali každé štúdium, každú školu, na ktorú sme sa ten či onen dostali. A tak máme v rodine sedem maturantov (aj s nadstavbovým odborným štúdiom) a štyroch s ukončeným vysokoškolským štúdiom. Takúto rodinu bolo sotva možno nájsť v širokom okolí, – a na túto skutočnosť boli naši rodičia patrične hrdí.

Bohužiaľ, otec žil iba 51 rokov a 7 mesiacov. Onemocnel na zápal mozgových blán. Ležal týždeň v nemocnici vo Svidníku a v Košiciach. Zomrel 26. októbra 1957 roku po ceste domov vo Svidníku.

Smrť otca bola pre celú rodinu nepredstaviteľnou bolesťou a stratou.. Nikomu z nás nebolo ľahko, avšak ako ťažko bolo našej mame, to sa ani len vypovedať nedá. Na všetko v dome zostala sama, nakoľko všetky deti chodili do školy. Keď už od žiaľu nemohla vydržať, – rozprávala nám – nechala prácu a išla sa vyplakať k susedom.. Musela však toto všetko prekonať a žiť ďalej. Prekonali sme to všetci, pretože, ako sa hovorí, ťahali sme všetci za jeden koniec, a každý z nás sa snažil pomôcť tomu druhému, nehľadiac na to, koľko sa na koho vynaložilo. Napriek nepredstaviteľným ťažkostiam mama nevzala zo školy žiadne dieťa, naopak, aj ďalšie deti, postupne ako dorastali, posielala na štúdium.

V roku 2006 uplynulo sto rokov od narodenia nášho otca Andreja Baču. My – jeho deti – vydávame túto knižočku na znak úcty k nemu a celému nášmu Bačovskému rodu, ktorý sa – chvála Bohu! – rozrastá široko-d'aleko, aby sme pamätali na svojich predkov, žili a pracovali tak skromne, čestne a svedomito, ako žili a pracovali oni, a aby sme – podľa síl a možností – ďalej niesli a zveľad'ovali naše dobré meno.

The family of Andrej Bača belongs to the oldest families in Kečkovce. The list of inhabitants of the village from 1843 features three Bačas: Ivan, Andrej and Juraj. Our great grandfather Andrej Bača's direct ancestor was Andrej, as the attic of a granary contained a beam with the following carving:

„ТОТЪ СЫПАНЕЦЪ ДАЛЪ ЗРОБИТИ РАБЪ БОЖИЙ АНДРІЙ БАЧА РОКУ БОЖОГО 1849”

(“THE GOD'S SLAVE ANDREJ BAČA HAD THIS GARNER MADE IN THE GOD'S YEAR 1849”)

This Andrej Bača's descendant was also Andrej (wife Anna Horochoničová). His descendant was another Andrej (1855-1936, wife Anna Džupinová, 1860-1943) and their descendant was yet another Andrej Bača (1906-1957, wife – Helena Humeníková, 1909-1999) – and these were our parents.

Our father Andrej's two sisters – Mária, (*1886) and Paraska (*1887), as well as his brother Ivan (Vaňo, *1898) left for America to find work; aunts Mária and Paraska lived in Watervliet in New York State, and uncle Vaňo lived in Schelton in Connecticut.

Aunt Mária was married to Jozef Bača (Batza) from Kečkovce, with whom she had 9 children: Jeva (husband Antony Nowak, Pole), Anna, Osif (monsignor, unmarried), Mária (husband John Villets, Englishman) Júlia (husband Paul Stranahan), Andrej (nuclear physicist), Helena (husband Antonio Lombardo, Italian), Petro (wife Elizabeth, Canadian French), Irena (husband Johan Seiler, German).

Aunt Paraska was married to Jozef Milas from Kuchtovce (a hamlet above Kečkovce), and they only had one daughter – Mária (at home, we kept calling her “Marča”), who was married to Bill Petregal. Marča had three children: Carol, Ann and George. (Upon her arrival to America, aunt Paraska wasn't able to spell her last name – Paraska Milas, – so the officer recorded her as Pearl Miller, and she spent all her life in America under this name.)

Uncle Vaňo was married four times. His first wife's name was Humeníková from Kečkovce, the second one – Fejková from Roztoky, the third one - Bačová from Kečkovce, and the fourth one – from Halič. Altogether they had 15 children: Mária (husband Beny Rakowsky, Pole), Michal (1915), Vasil' (1917), Andrej (1917), Anna (1919-1927), Osif (1920), Helena (1922, husband Herschel), Jurko (1923), Júlia (1924), Margareta (1927), Anna (1928), Paraska (1928), Oľha (1932, husband Lench), Mária (193.., husband Jozeph Batza-Pajzyn from Kečkovce), and Pegi. Uncle's children included a nuclear physicist, a “General Motors” employee, a president of the local Lemko-Sojuz, a football manager, and even a Miss Connecticut – his granddaughter.

Our grandfather Andrej Bača was known far and wide as a popular healer, and attended to the sick (whom the doctors weren't able to heal) almost across the entire Eastern Slovakia.

He taught the healing craft to **our father**. In addition to being a healer, our father was a “cantor” (he sang in the church, he was a “d'ak”). He was able to read and write – he had a command of the Latin alphabet, the Cyrillic, as well as the Church Slavic texts. He bought books, subscribed newspapers and magazines, and even contributed to papers. He was a member of the “Liturgical Greek Catholic Guild” in Prešov. After the war he became the secretary of the municipal committee, and kept detailed records of all his activities, (he kept the receipts and quittances), a part of which has been preserved until the present day. He was also a good master craftsman, he was able to work with wood, construct kitchen utensils, linen and hemp working tools, as well as less complex pieces of furniture. Our father was a great authority in the village as well as in its wider surroundings, and our entire family was considered to be a village role model. Father was even the godfather of several Gypsy children, and a Gypsy was a godfather to one of our children.

In the beginning of the 40s, our father decided to rebuild the house, and prepared all the wooden building material – all up to the last piece. Then, as the war broke out, he never started the reconstruction, and so during the war the Germans took away all our material. After the war, our father took up to secure the building material again, and in 1953 he managed to rebuild the house. It was an incredibly hard work both physically – in most cases he loaded all the wood from the forest and neighboring Vapeník on the cart or sleigh himself, transported it home, hewed, cut, etc... - as well as financially and from the organizational point of view, as after the war nothing could be bought

officially in the stores, and a permission from the authorities or an allotment was necessary before each operation or any purchase – and this was impossible to achieve without bribes.

Because there were many children in the family – ten: Anna (Poperníková, 1927), Mária (Pajkošová, 1930), Juraj (1932), Jozef (1934), Helena (Šenitková, 1937), Mária (1939, died March 7, 1946), Terézia (Saksová, 1942), Michal (1944), Ivan (1947), Anna (Žaková, 1949) – and little land, it was necessary to send them (especially boys) to schools, so that they would be able to leave the house. After the war the state helped out a little with the study costs. The children's studies were, however, extremely financially challenging for the entire family, and could not be covered without constant loans to pay the room, clothes, travel costs and other inevitable expenses.

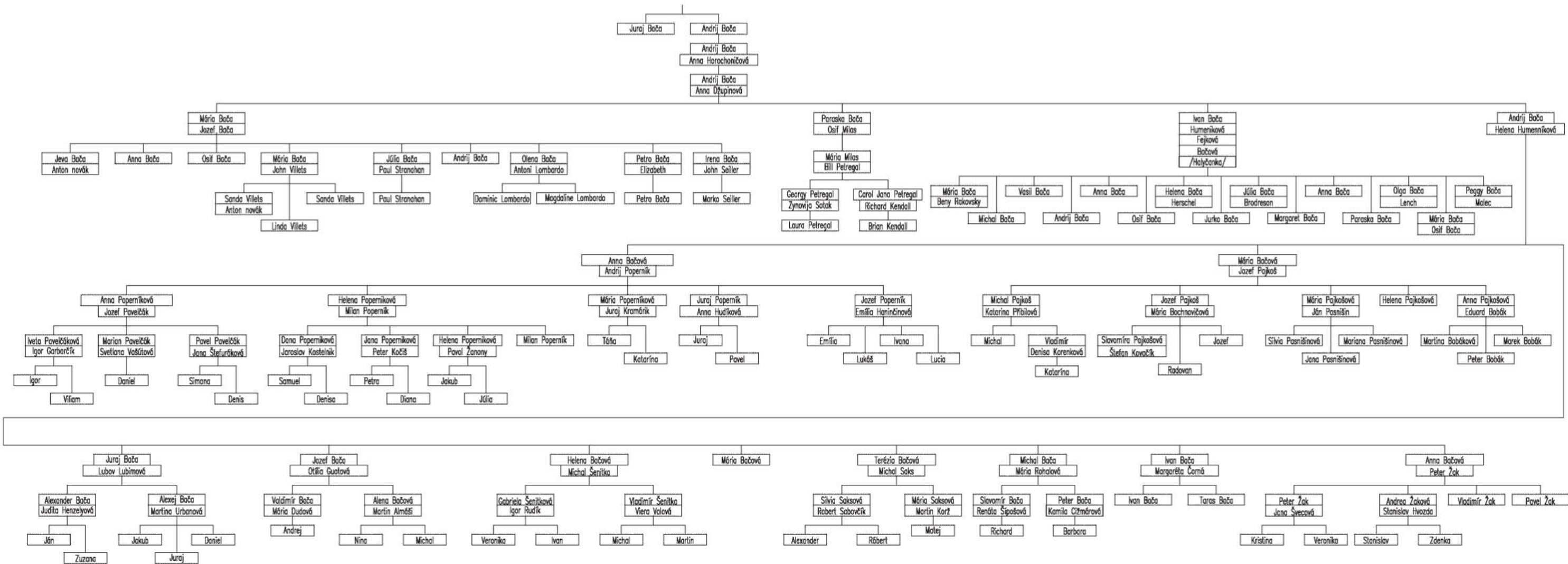
Unfortunately, our father only lived for 51 years and 8 months. He came down with a brain fever. For a week he was kept in hospitals in Svidník and in Košice. He died on October 26, 1957 in Svidník, on his way home.

The death of our father was a horrible loss and pain for all our family. In spite of everything we had to overcome all this and live on. We did overcome it, because we worked together towards a common goal, and every one of us was trying to help the others, regardless of how much was spent on each child. In spite of this unimaginable hardship, our mother never took any child from school; just to the contrary, she continued sending more children to school as they were growing up.

This year – in 2006 – a hundred years will pass from the birth of our father Andrej Bača. We, his children, are publishing this brochure as a sign of respect to him and the entire family of Andrej Bača which is – thanks God! – spreading far and wide, so that we may know our ancestors, remember them, and – according to our powers and possibilities – further carry on and cultivate their good reputation.

May this brochure - a demonstration of respect for our ancestors - therefore be also a public commitment to live and work as modestly, honestly and conscientiously, as they lived and worked.

ISBN 80 - 968557 - 9 - 4

9 788096 855797